

poradnik bibliotekarza

piśmo dla bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych

SYLWIA OLESIAK

ONLINE Z PRZYRODĄ. FERIE W BIBLIOTECE

MILENA JASZCZYK

„KŁAMSTWO MA KRÓTKIE NOGI”. SCENARIUSZ ZAJĘĆ
Z WYKORZYSTANIEM ELEMENTÓW ARTETERAPII

JAKUB MACIEJ ŁUBOCKI

INFORMACJA, ŚWIAT I MY.

JĘZYKI INFORMACYJNO-WYSZUKIWAWCZE W PIGUŁCE. CZ.1

EWELINA WIŚNIEWSKA

ZNACZENIE KSIĄŻKI DLA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW EGZYSTENCJALNYCH

CZŁONKOWIE STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH O ORGANIZACJI Badanie ankietowe

Od 15 lutego do 19 marca 2021 r., z inicjatywy ZG SBP, zostanie przeprowadzone badanie ankietowe członków Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w celu zebrania ich opinii o organizacji.

To pierwsze tak wszechstronne badanie dotyczące SBP. Cele i założenia metodologiczne, kwestionariusz ankiety oraz organizację badania opracował zespół powołany przez ZG SBP w składzie: Barbara Budyńska, Marzena Przybysz, Krzysztof Dąbkowski, Joanna Potęga, Paweł Pioterek, przewodnicząca SBP – Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska oraz Aldona Zawatkiewicz, dyrektor Biura ZG SBP.

Narzędziem wykorzystanym w badaniu będzie ankieta elektroniczna przygotowana w programie LimeSurvey. Link do ankiety dystrybuowany zostanie spersonalizowanymi kanałami (pocztą elektroniczną), gwarantującymi dotarcie do jak największej liczby członków Stowarzyszenia. Podjęte zostaną starania o objęcie badaniem także tych członków SBP, którzy są wykluczeni z tego kanału komunikacji.

Kwestionariusz ankiety zawiera 18 pytań badawczych oraz metryczkę składającą się z 7 pytań. Jednym z kluczowych pytań jest określenie stopnia, w jakim **„członkostwo w SBP, jako organizacji działającej na rzecz rozwoju bibliotekarstwa, integracji środowiska oraz kreowania pozytywnego wizerunku bibliotek i bibliotekarzy, spełnia Pani/Pana oczekiwania”**. W ankiecie poddane zostaną ocenie, m.in., działalność ZG SBP oraz struktur terenowych (okręgu / oddziału / koła), do których respondent należy. Badani będą mogli wskazać, które działania prowadzone przez SBP są według nich najważniejsze w perspektywie najbliższych lat. Odpowiedzi na pytania o cechy społeczno-demograficzne respondentów zawarte w metryczce, pozwolą na przeprowadzenie wieloaspektowych analiz zebranego materiału.

Podsumowaniem badania będzie publikacja jego wyników planowana na maj 2021 roku.

Populacją badaną będą wszyscy członkowie SBP. Im większa liczba członków weźmie udział w badaniu, w tym większym stopniu jego wyniki będą odzwierciedlać opinie środowiska bibliotekarzy o SBP i przyczynią się do dostosowania celów i form działania Stowarzyszenia do wyzwań przyszłości i oczekiwań bibliotekarzy.

*Zachęcam do udziału w badaniu
Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska
Przewodnicząca
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich*

spis treści

- 2** OD REDAKCJI
3 WIADOMOŚCI. WYDARZENIA

PROBLEMY. DOŚWIADCZENIA. OPINIE

- 5** **EWELINA WIŚNIEWSKA**
ZNACZENIE KSIĄŻKI DLA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW EGZYSTENCJALNYCH
- JAKUB MACIEJ ŁUBOCKI**
INFORMACJA, ŚWIAT I MY. JĘZYKI INFORMACYJNO-WYSZUKIWAWCZE
W PIGUŁCE. CZ.1 KOMUNIKACJA I JĘZYK JAKO PODWALINY JĘZYKÓW
INFORMACYJNO-WYSZUKIWAWCZYCH
- 11**

KSIAŻKA

- 16** **JANUSZ DOBRZYŃSKI**
„CZYTAJ MIASTO!”, CZYLI DUCH WARSZAWY. POGADANKI KRAJOZNAWCZE
ALEKSANDRA JANOWSKIEGO
- 20** ➔ KSIĄŻKI, KTÓRE WARTO ZAKUPIĆ DO BIBLIOTEKI
AKADEMIA MĄDREGO DZIECKA – RADOSNE ODKRYWANIE ŚWIATA!
- 21** PAPCIO CHMIEL, CZYLI KILKA SŁÓW O ŻYCIU I TWÓRCZOŚCI
HENRYKA CHMIELEWSKIEGO (J. CH)

BIBLIOTEKA. ŚRODOWISKO

- 23** **SYLWIA OLESIAK**
ONLINE Z PRZYRODĄ. FERIE W BIBLIOTECE
- 24** **KAROLA GLASNER, AGNIESZKA JAROLEWSKA, JOANNA SIKORSKA-ADAMOWICZ**
ARKA CZASU
- 25** **BARTOSZ WIŚNIEWSKI**
STRZAŁ W DZIESIĄTKĘ, CZYLI SALONIK LITERACKO-ARTYSTYCZNY W INOWROCŁAWIU
- KORNELIA CHORYŃSKA**
WSPÓŁPRACA BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNEJ ZE STOWARZYSZENIEM PRZYJACIÓŁ
DZIECI SPECJALNEJ TROSKI W SWARZĘDZU
- 29**
- 31** **MARZENA ANDRUCHOWICZ, KRYSZYNA TOBIASZ**
„SZKOLENIE MA KOŁOSALNĄ PRZYSZŁOŚĆ”. PROJEKT MiGBP W NYSIE
- ➔ NOWE OBIEKTY BIBLIOTECZNE
- 33** **BEATA WIJATKOWSKA**
BIOTEKA – NOWE MIEJSCE NA KULTURALNEJ MAPIE LUBLINA
- ➔ FELIETON
- 35** **OLGA NOWICKA**
UKOCHANE DZIECKO

Z WARSZTATU METODYKA

- 37** **MARTA KATARZYNA MALINOWSKA**
DZIEŃ ŚWIĘTEGO WALENTEGO, CZYLI POPULARNE WALENTYNI.
ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE
- MILENA JASZCZYK**
„KŁAMSTWO MA KRÓTKIE NOGI”. SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYKORZYSTANIEM
ELEMENTÓW ARTETERAPII
- 38**

Od redakcji

W marcu br. minął rok, od czasu jak żyjemy w nowych warunkach z epidemią koronawirusa w tle. Można powiedzieć, że biblioteki szybko przystosowały się do nowych warunków, nabierając „rumieńców” cyfrowych i przenosząc swoją działalność publiczną do internetu. Cieszy inwencja bibliotekarzy, energia, swoboda działania oraz najważniejsze – poziom umiejętności cyfrowych. Wśród wielu akcji czytelniczych na szczególną uwagę zasługuje ogólnopolska akcja SBP promująca czytelnictwo online ph. #NieZostawiamCzytelnika. Warto odnotować fakt nominowania SBP w kategorii Fundacja/Stowarzyszenie Roku w plebiscycie Książka Roku 2020 lubimyczytac.pl Allegro. Czy SBP znajdzie się w gronie laureatów i otrzyma nagrodę od Allegro? Zobaczmy już wkrótce.

W numerze 3 „PB” czytelnicy wśród artykułów problemowych znajdą tekst o znaczeniu książki w rozwiązywaniu problemów egzystencjonalnych. Ewelina Wiśniewska wskazuje na rolę emocji w przyswajalności literatury przez dzieci i dorosłych. Wpływ na kształtowanie emocji dziecka mają baśnie, a w przypadku seniorów pomoc w różnych stanach psychicznych niesie biblioterapia reminiscencyjna. Artykuł Jakuba Macieja Łubockiego *Informacja, świat i my* jest zwięzłym repetytorium podstawowych pojęć związanych z tematyką komunikacji, języka i języków informacyjno-wyszukiwawczych. W przystępnej formie autor w części 1 omawia kwestie terminologiczne dotyczące komunikacji i języka. Dla zainteresowanych tymi problemami podaje bogatą literaturę przedmiotu. W dziale środowiskowym „Poradnika” proponujemy teksty o inicjatywach bibliotek w okresie pandemii, nie tylko online. MiGBP w Nysie zorganizowała cykl ośmiu szkoleń, które odbyły się w ramach projektu MKiDN „Szkolenie ma kolosalną przyszłość”. Zajęcia praktyczne dotyczyły, m.in. zasad opracowania scenariusza i scenografii, najnowszych rozwiązań w systemie bibliotecznym Prolib oraz przygotowania założeń miejskiej gry terenowej. Godne uwagi są działania MBP w Chrzanowie, w ramach Dyskusyjnego Klubu Książki, najlepszego w Małopolsce, zorganizowano, również pod auspicjami Wydawnictwa Pauza, grupę pasjonatów wysmakowanej literatury pod nazwą „Czytamy i piszemy dla Pauzy”. Trzymamy kciuki za powodzenie tego ambitnego pomysłu. Jak rozmawiać z dziećmi o wojnie, jak ułatwić im zrozumienie tego rodzaju literatury to pytania, na które starano się odpowiedzieć na zajęciach w ramach projektu „Arka czasu” realizowanego przez Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Publiczną Bibliotekę Pedagogiczną w Koninie oraz filię w Kole. Koszalińska Biblioteka Publiczna zaprosiła dzieci, młodzież oraz inne osoby zainteresowane pracą twórczą do skorzystania online z materiałów przygotowanych na ferie w bibliotece. Planując wizytę w nowych placówkach bibliotecznych nie mogliśmy pominąć Bioteki, Filii MBP w Lublinie. Zachwyca ona oryginalnym wystrojem. Zapraszamy do przejrzenia całego numeru i wykorzystania w praktyce propozycji zajęć metodycznych.

Przypominamy o Konkursie „Regionalizm – specjalność bibliotek” – na teksty czekamy do końca marca br. Nagrody!

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza”

Wydawnictwo Naukowe
i Edukacyjne Stowarzyszenia
Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa,
ul. Konopczyńskiego 5/7,
tel. 22 827-52-96
www.sbp.pl
Marta LACH
Z-ca Dyrektora Biura ZG SBP
ds. wydawnictw
tel. 22 827 08 47,
e-mail: m.lach@sbp.pl
Konto SBP: Credit Agricole
Bank Polska S.A.
46 1940 1076 3122 4176
0000 0000

Poradnik BIBLIOTEKARZA. Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Ukazuje się od roku 1949

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

Rada Redakcyjna: Mariola Antczak (przewodnicząca), Krzysztof Dąbkowski, Bogdan Klukowski, Grażyna Lewandowicz-Nosal, Mirosława Majewska, Monika Simonjetz, Michał Zajac, Beata Zych.

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza” – e-mail: poradnikbibliotekarza@wp.pl; www.czasopisma.sbp.pl/poradnik-bibliotekarza

Redaktor naczelna: Dorota GRABOWSKA, tel. 600-505-662, e-mail: dgrabow@wp.pl

Sekretarz redakcji: Jadwiga CHRUSCIŃSKA, tel. 505-078-945, e-mail: jchruscinska@gmail.com

Redaktor techniczny: Elżbieta MATUSIAK, tel. (22) 827-52-96, e-mail: e.matusiak@sbp.pl

Świat Książki Dziecięcej: red. Ewa Gruda, tel. 606-538-009

Projekt winiety SKD: Marianna Oklejak

Skład: Tekanet Tomasz Kasperczyk ; e-mail: tomasz.kasperczyk@gmail.com. Grafiki: depositphotos.com, pixabay.com, freepik.com, commons.wikimedia.org
Druk i oprawa: Mazowieckie Centrum Poligrafii, ul. Ciurlionisa 4, 05-270 Marki, ISSN 0032-4752. Indeks 369594.

Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania redakcyjnego i skracania tekstów.

Autorzy zobowiązani są do przekazywania wraz z artykułem danych kontaktowych (adres, telefon, e-mail) oraz podpisywania swoich tekstów. Przesłane zdjęcia powinny mieć rozdzielczość 300 DPI i być załączone jako osobne pliki.

Warunki prenumeraty na portalu sbp.pl

Numery archiwalne czasopisma są dostępne online w Archiwum Cyfrowym SBP pod adresem www.ac.sbp.pl

➔ SBP nominowane w kategorii Fundacja/Stowarzyszenie Roku w plebiscycie Książka Roku 2020

Działania **Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich** na rzecz wspierania środowiska literackiego oraz czytelników w 2020 r., realizowane m.in. poprzez ogólnopolską akcję **#NieZostawiamCzytelnika**, zostały dostrzeżone i SBP otrzymało nominację w kategorii **Fundacja/Stowarzyszenie Roku** w plebiscycie **Książka Roku 2020 lubimyczytać.pl, Allegro**.

Plebiscyt „Książka Roku 2020 lubimyczytać.pl i Allegro” to już szósta edycja największego w Polsce głosowania czytelników na ich ulubione tytuły. W ubiegłorocznej edycji internauci na swoich faworytów oddali imponującą liczbę ponad 250 tys. głosów.

Głosy w Plebiscycie Książka Roku 2020 można było oddawać do końca lutego. Wśród nominowanych znalazły się książki 93 polskich i 147 zagranicznych autorów, w tym m.in. Joanny Bator, Wojciecha Chmielarza, Remigiusza Mroza, Mariusza Szczygła, Szczepana Twardocha, Harlana Cobena, Jojo Moyes, Guillaume Musso, Stephena Kinga czy J.K. Rowling. Czytelnicy mieli możliwość wyboru najlepszych literackich tytułów w 13 kategoriach, a także wskazanie, które fundacje i stowarzyszenia zasługują na uznanie i otrzymają ćwierć miliona złotych wsparcia od Allegro.

W tym roku wydarzeniu towarzyszyła również kampania, w której do czytania i udziału w głosowaniu zachęcali przedstawiciele świata artystycznego.

➔ Nowe czytniki w Zielonogórskiej Bibliotece im. C. Norwida

Biblioteka im. C. Norwida w Zielonej Górze wzbogaciła się o 40 **PocketBooków**, nowoczesnych czytników książek elektronicznych pozwalających na korzystanie z bazy tysięcy książek. Czytniki zostały pozyskane przez Książnicę dzięki współpracy z firmą PocketBook. Zakupiono 15 czytników, pozostałe otrzymano jako depozyt. Część PocketBooków posłuży do prowadzenia szkoleń dla użytkowników, ale zdecydowana większość będzie mogła być wypożyczana przez czytelników. Taka możliwość ma zostać stworzona już od 1 marca br. w dwóch mediotekach (Góra Mediów w gmachu głównym, Szklana Pułapka w zielonogórskiej Palmiarni) oraz Lubuskim

Laboratorium Książki „Green Book” na Jędrzychowie. Pozyskane PocketBooki poszerzą dotychczasową ofertę zielonogórskiego „Norwida”. W bliskiej przyszłości biblioteka planuje także stworzenie nowej strony internetowej oraz zakup książkomatu, działającego podobnie jak paczkomat, służącego do bezkontaktowego odbioru książek i innych zbiorów bibliotecznych oraz umożliwiającego odbiór materiałów w dogodnych dla czytelnika godzinach. W planach jest także kilka innych nowoczesnych rozwiązań, z których z pewnością skorzystają odbiorcy biblioteki.

➔ Sanatorium czytelnicze w MBP w Chrzanowie

Już po raz kolejny Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie zorganizowała **Sanatorium Czytelnicze**. W tym roku z powodu pandemii Covid-19 nie była możliwa realizacja wydarzenia w trybie stacjonarnym: na turnusie w bibliotece, pod ciepłym kocikiem i z piłąką wody leczniczej „Bibliofil”. Biblioteka zapraszała online. Tegoroczny turnus trwał od 1 do 28 lutego, a „siostry” z personelu bibliotecznego pełniły dyżury i zdalnie wypisywały „recepty” na książki.

➔ Zakochaj się w Bibliotece Lawendowej. To już rok działalności!

Zakochaj się w Bibliotece Lawendowej. Przyprawiaj do Biblioteki Lawendowej znajomą lub znajomego, który założy kartę, wypożyczy książkę i razem odbierzcie niespodziankę, którą Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku przygotowała z okazji pierwszych urodzin najmłodszej z filii (m.in. książki, torby, kubki, kalendarze, gry „Mistrz bajek”, zakładki do książek). Pomimo pandemii biblioteka dobrze odnalazła się w środowisku. Czytelnicy doceniają możliwość korzystania z bogatego księgozbioru, cieszy ich nowoczesne wyposażenie biblioteki. W 2020 r. zarejestrowało się 1836 osób. Najlepszym miesiącem w dotychczasowej działalności placówki był październik 2020. Wówczas odnotowano 1986 wypożyczeń książek, a bibliotekę odwiedziło 1171 osób. Spośród quizów w aplikacji Kahoot największą popularnością cieszył się ten z „Misia” filmu St. Barei. Zgromadził 125 uczestników.

➔ „Bibliotalk” – kulturalny podcast MBP w Sosnowcu

„Bibliotalk” to najnowszy projekt Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sosnowcu. Gospodarzem audycji jest Patryk Maciocha – pracownik działu Multimediów Zagłębiowskiej Mediateki. W podcaście będzie można rozmawiać na tematy związane z szeroko rozumianą kulturą. W centrum uwagi znajdą się: literatura, kino, muzyka, seriale, sztuka i wiele innych. Różnorodności tematów wtórować będzie niezwykle ciekawy dobór gości. Wśród rozmówców znajdą się: bibliotekarze, filmoznawcy, kulturoznawcy, menadżerowie kultury, filolodzy i artyści. Pierwszy odcinek podcastu MBP w Sosnowcu o komiksach już czeka na słuchaczy. Z audycją zapoznać się można bezpłatnie za pośrednictwem kanału YouTube sosnowieckiej biblioteki lub popularnych serwisów podcastowych (Spotify, Pocket Casts, Google Podcasts, Overcast, Apple Podcasts, Anchor.fm).

➔ Tysiąc powodów, by czytać. Finał akcji

Do piątej edycji konkursu „1000 powodów, by czytać” zgłosiło się łącznie ponad 550 podstawówek. W konkursie wyróżnionych zostało dziesięciu zwycięzców, po pięć z każdej kategorii. W tym roku najbardziej zaangażowane okazały się szkoły z: Krakowa, Leszna, Mińska Mazowieckiego, Myszkowa, Niepołomic, Okuniewa, Serokomli, Trzebosi, Zabrania i Zielonej Góry. Szkoły laureatki odebrały tysiąc książek, czytniki e-booków oraz kody na wybranie opcję abonamentu Empik Go dla uczniów, nauczycieli i rodziców. Program „1000 powodów, by czytać” od lat przekonuje, że każda kolejna lektura to wspaniała przygoda i czas spędzony z fantastycznymi bohaterami, których zapamiętamy na zawsze.

Szkolna biblioteka jest natomiast miejscem dostępnym dla każdego ucznia, nieprzebraną skarbnicą nowych, porywających opowieści. Gratulacje dla zwyciężskich szkół.

➔ Budynek biblioteki w Głuchołazach nominowany do europejskiej nagrody architektonicznej

Miejska i Gminna Biblioteka w Głuchołazach znalazła się na liście 449 budynków nominowanych do najważniejszej europejskiej nagrody architektonicznej – The European Union Prize for Contemporary Architecture im. Miesa van der Rohe Award. Przedsięwzięcie – naj-

większe w historii biblioteki – dofinansowano na kwotę 2 mln zł w ramach priorytetu Infrastruktura Bibliotek 2016-2020 będącego częścią Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa. Operatorem priorytetu Infrastruktura Bibliotek jest Instytut Książki. Nagroda The European Union Prize for Contemporary Architecture im. Miesa van der Rohe Award jest przyznawana od 1987 r. a od 2001 r. jest oficjalną nagrodą Komisji Europejskiej. Zwykle jest przyznawana co dwa lata, jednak w tym roku ze względu na pandemię procedura konkursowa została wydłużona. W kwietniu 2022 r. będzie znany zwycięski obiekt.

Budynek biblioteki projektowany w myśl zasad pragmatyzmu jest pozbawiony architektonicznych fajerwerków. Pomieszczenia biblioteki zlokalizowano na dwóch kondygnacjach podłużnej, prostopadłościowej bryły. Ściany na granicy działki są pozbawione otworów okiennych. Wypożyczalnię i czytelną oświetlono pośrednio przez szczelinę dachu biegnącą wzdłuż holu, a jedynie wypożyczalnia dla dzieci na parterze ma okna do „ogrodu bajek”. Dwukondygnacyjny hol dostępny z ulicy przez złotą bramę wypełnia przestrzeń między bryłą biblioteki a Centrum Kultury. Biblioteka powstała na miejscu zrujnowanego budynku gospodarczego, w którym przez pewien czas działało Kino Zdrojowe. Białe ściany i drewniane podłogi stanowią neutralne tło dla wypożyczeń i wydarzeń aranżowanych we wnętrzach. Brama wejściowa, stolarka, elementy informacyjne – mają kolor starego złota, co nawiązuje do historii miasta Głuchołazy słynącego niegdyś z kopalni złota. (*Rynek Książki*)

➔ Tadeusz Różewicz patronem MBP we Wrocławiu

18 lutego 2021 r. na sesji Rady Miejskiej Wrocławia radni podjęli uchwałę o nadaniu Miejskiej Bibliotece Publicznej we Wrocławiu imienia Tadeusza Różewicza. W listopadzie 2020 r. Sejm oddając hołd artystycznym dokonaniom Poety, przyjął uchwałę w sprawie ustanowienia roku 2021 Rokiem Tadeusza Różewicza. W uchwale napisano: „Filozoficzna i egzystencjalna głębia obecna w twórczości Różewicza ma charakter uniwersalny, dzięki czemu nie tylko trafia do odbiorców z całego świata, ale jeszcze długo będzie oddziaływać na współczesną literaturę polską”.

Wybór i oprac. J. Ch.

Znaczenie książki dla rozwiązywania problemów egzystencjalnych

Jaki wpływ na ludzi może wywierać lektura, poczynając od bajek dla dzieci, skończywszy na literaturze reminiscencyjnej z myślą o seniorach? Dziecięce rozterki mogą ulec złagodzeniu dzięki baśniom oraz bajkom terapeutycznym. Z kolei dla osób starszych, przydatnym sposobem na pobudzenie życia wewnętrznego jest biblioterapia reminiscencyjna, która opiera się na wspomnieniu.

Emocje w literaturze

W XX w. krytycy oraz teoretycy literatury dziecięcej podczas swoich badań, zwracali uwagę na uczucia dzieci pojawiające się pod wpływem odbioru treści. Jednak według Joanny Papuzińskiej, w przypadku rozpatrywania kontaktów dziecka z książką, niewystarczająco doceniano obszar emocjonalny. Doszukiwano się niebezpieczeństwa w ukazywaniu nieprzyjemnych, bolesnych odczuć jak: lęk, gniew, strach czy pragnienie zemsty. Ze względu na wrażliwość oraz kruchą konstrukcję dziecka, domagano się usunięcia z opowieści drastycznych scen oraz nieszczęśliwych zakończeń z surową, okrutną karą, wymierzoną bohaterom.

Wi. W przypadku przyjemnych emocji literackich, wielu krytyków odnosiło się do książek „ckliwych”, „sentymentalnych” i również uznawali je za niepożądaną literaturę. Według pedagogów, traktowanie tekstów dla dzieci jako przekazywania wskazówek moralnych oraz źródeł informacji, miało na celu kierowanie i kształtowanie ich myśli oraz czynów. Z kolei emocje literackie stały się rodzajem opakowania, który ułatwia przyswajalność „wartości poznawczych i wychowawczych”. Niemniej jednak w przypadku dzieci i dorosłych motywem sięgania po lekturę są doznania uczuciowe. Amerykańska pisarka Regina Brett w felietonie zatytułowanym *Biblioteka to koło ratunkowe* pisze, że karta biblioteczna, którą dostała, była najwspanialszym prezentem od rodziców. Jej wspomnienia są znaczące, ponieważ jak sama twierdzi, mogła się wybrać dzięki temu w podróż dookoła świata. Pamięta nawet zapach nowych książek, które widniały na

wystawie w dziale dziecięcym Biblioteki im. Reeda w Ravennie, w amerykańskim stanie Ohio. R. Brett nazwała książki „biletami, dzięki którym świat stał przed nią i jej rodzeństwem otworem”. Twierdzi, że „biblioteka działa jak okno na świat”.

Biorąc pod uwagę takie spostrzeżenia, można dojść do wniosku, że literatura posiada funkcje, które poszerzają horyzonty myślowe i wyobraźnię już od najmłodszych lat. Pisarka przywołuje szkolną bibliotekę, którą docenia, ponieważ poza materiałami do referatów, odnajdowała tam książki na każdy temat, odkrywała inspirujących pisarzy, którzy tchnęli w nią chęć tworzenia. Píše, że miejscowa biblioteka była centrum świata jej oraz dziesięciorga rodzeństwa. Uważa nawet, że dzięki temu, że z niej korzystali, każde z nich ukończyło studia. Podkreśla istotny fakt, że można było wypożyczać książki za darmo w czasie, w którym brakowało na nie pieniędzy. Do tej pory, bezpłatne korzystanie z różnego rodzaju materiałów bibliotecznych to ważny atut tych instytucji. R. Brett dostrzega rolę bibliotekarzy, którzy mają w sobie coś wyjątkowego i od wczesnego dzieciństwa uczą szacunku do dorosłych, siebie nawzajem, do ciszy i książek. Podkreśla poczucie wspólnoty, które panuje w bibliotece i to, że dobrze czuje się wśród czytelników, korzystających z zasobów. Co ważne, biblioteka, jak twierdzi R. Brett – to miejsce, w którym przechowuje się „zapis myśli ludzkiej od zarania dziejów”. Poza tym można w nim uzyskać dostęp do informacji, odpowiedzi na pytania, które interesują potencjalnych czytelników. Można przenieść się w dowolne miejsce na ziemi, jednocześnie dowiadując się o wielu interesujących kwestiach. Z kolei Ralph Waldo Emerson określił bibliotekę jako uniwersytet ludowy. Jedyną przyjmującą wszystkich bezpłatną uczelnię, bez egzaminów wstępnych i chesnego. „Biblioteki są oazą wolności słowa, która należy do najcenniejszych zdobyczy ludzkości”.

Janusz Korczak przekonywał, że przeżycia ludzi najmłodszych mają ogromne znaczenie. Według niego, odczucia dzieci są bardzo zróżnicowane, doświadczają one zarówno radości, jak i cierpienia, lęku oraz gniewu. Dobrym przykładem potwierdzającym słuszność tego stwierdzenia, są przesłania zawarte w bajkach, np. *Mumin-kach*, które niosą m.in. melancholijną, przesyconą niespełnieniem, okrucieństwem, a nawet śmiercią, samowiedzę. Sposób, w jaki *Muminki* ukazują problemy ludzkie, okazał się fenomenalny i wzbudził

zainteresowanie, dostrzeżono w nim terapeutyczne wartości. Uwzględnienie emocji literackich, pozwala zwiększyć skuteczność siły oddziaływania tekstu, a także poszerza problemowy zasięg omawianych zagadnień. Dzięki nim, dziecko odkrywa ludzkie uczucia, jego samotność jest mniej odczuwalna. Za pomocą metafory ukazane są źródła cierpienia i lęków dzieci, przywracana jest równowaga psychiczna poprzez likwidowanie m.in. napięć wewnętrznych. W procesie rozwoju ich osobowości, emocjonalne doznania literackie mają niekiedy większe znaczenie, niż informacje i wiedza czerpana z literatury pięknej, szczególnie w przypadku zdolności do nieuniknionych cierpień oraz przezwycięzania trudności. „Literatura mroku” wywołuje z nieświadomości nieakceptowane, odpychane myśli i uczucia, wspomaga zrozumienie

„Literatura mroku” wywołuje z nieświadomości nieakceptowane, odpychane myśli i uczucia, wspomaga zrozumienie ich w niebezpośredniej formie. Zapobiega poczuciu samotności. Kontakt z literaturą zaspokaja różne potrzeby człowieka, niekiedy nawet fizyczne, np. uzyskanie stanu pozwalającego zasnąć. Niektórzy ludzie podczas czytania uzyskują odprężenie psychiczne

ich w niebezpośredniej formie. Zapobiega poczuciu samotności. Kontakt z literaturą zaspokaja różne potrzeby człowieka, niekiedy nawet fizyczne, np. uzyskanie stanu pozwalającego zasnąć. Niektórzy ludzie podczas czytania uzyskują odprężenie psychiczne. Odpowiednio dobrana literatura może zredukować stany niepewności, napięcia, lęku, skraca dręczące wyczekiwanie na coś, pomaga w utrzymaniu równowagi psychicznej. W przypadku zainteresowania dziecka opowieścią, liczy się pobudzenie wyobraźni, ciekawości, ale ważne jest przede wszystkim zwrócenie szczególnej uwagi na aspekty rozwijającej się osobowości, niczego przy tym nie pomijając. Oprócz tego literatura, która ma za zadanie wzbogacić życie dziecka, pomaga w porządkowaniu uczuć, jest związana z jego lękami, wskazuje i próbuje zwalczyć trudności. Istotne w przypadku czerpania korzyści z książek staje się budowanie wiary w siebie, w przyszłość, a tak-

że rozwijanie własnej inteligencji. Psychologiczne problemy wzrastania tj. nieosiągnięte poczucie własnej wartości, uwolnienie się od zależności dziecięcych, wypracowanie w sobie poczucia powinności moralnych, niosą za sobą szereg wyznaczników, które mogą pomóc w zwalczaniu wymienionych utrudnień. Niezbędna okazuje się możliwość zrozumienia tego, co dzieje się w świadomości psychiki, która jest powiązana z tym, co zawiera nieświadomość. W przypadku dziecka, ważne jest oswojenie się i poradzenie sobie z porównaniem tego co rozgrywa się w rzeczywistości z fantazjami. Dzieje się to m.in. dzięki wzbogacaniu imaginacyjnemu elementów opowieści, które doprowadzają do reakcji w nieświadomej sferze.

Baśń w życiu dziecka

Nieocenioną wartość, umożliwiającą eksplorację szczególnych obszarów wyobraźni, których dziecko samo by nie odkryło, ponieważ nie byłoby w stanie – zawierają baśnie. Najistotniejszą rzeczą jest ich forma i struktura, wyłaniające dziecku obrazy, dzięki którym może ono kształtować własne fantazje na jawie, korzystać z nich i nadawać lepszy kierunek swojemu życiu. Według Sigmunda Freuda „tylko wówczas, gdy człowiek podejmie odważnie walkę, która sprawia przemożne wrażenie niedającej żadnych szans, może on wymóc na swym istnieniu sens”. Tę ideę w zróżnicowany sposób przedstawiają dzieciom baśnie, które ukazują m.in. walkę z nieuniknionymi, poważnymi

baśnie, które ukazują m.in. walkę z nieuniknionymi, poważnymi trudnościami, co jest nieodłącznym elementem ludzkiego istnienia

mi trudnościami, co jest nieodłącznym elementem ludzkiego istnienia. Ważne, aby nie uciekać, tylko stawić czoła nieprzewidywalnym przeciwnościom, co zaprowadzi do pokonania przeszkody i wreszcie odniesienia zwycięstwa. Problemy egzystencjalne są niebywale ważne dla każdego człowieka, a mimo to współczesne opowieści dla dzieci je pomijają i nie ukazują m.in. starości, śmierci... Wskazówka, czy też sugestia przedstawiona w formie symbolicznej, jest niezbędna po to, aby dziecko mogło w bezpieczny sposób zmierzyć się z kłopotami w dorosłym życiu. Baśń

spełnia te kryteria i konfrontuje czytelnika z podstawowymi utrudnieniami ludzkiej egzystencji. Niekiedy fabuła takiej opowieści zaczyna się od śmierci rodzica, co jest dowodem na niezwykle bolesne, realne problemy. Charakterystyczną cechą baśni jest ukazywanie życiowych przeszkód, w sposób zwarty i prosty, umożliwiający dziecku uchwycenie ich. W takiej opowieści uproszczone są wszystkie sytuacje, występują w niej zarysowane, wyraziste postacie, a mniej istotne szczegóły są pomijane. Bohaterowie baśniowi to nie indywidualiści, lecz reprezentanci określonego typu. W życiu pojawia się wszechobecny podział dobra i zła. W różnych sytuacjach przejawiają się skłonności człowieka zarówno do jednego, jak i drugiego. Rozwiązanie problemu moralnego, związanego z taką dwoistością wymaga walki. W baśni, w przeciwieństwie do współczesnych opowieści, postacie reprezentują oddzielnie dobro lub zło, które są równie rozpowszechnione. Kara, lub obawa przed karą, ukazane w opowieści, w niewielkim stopniu uniemożliwiają popełnienie zbrodni. Najważniejszym czynnikiem powstrzymującym bohatera przed popełnieniem złego czynu jest przeświadczenie, że przewinienie nie popłaca. W związku z tym, postać czyniąca zło, zawsze ponosi w baśni klęskę. Dziecko utożsamia się z bohaterem i dzięki temu rozumie sens moralny, przeżywa razem z nim wszystkie triumfy i cierpienia. Chociaż inaczej, niż dzieje się to w realnym życiu – pociągająca baśniowa postać jest albo dobra, albo zła. W umyśle dziecka występuje biegunowość, stąd łatwiej jest mu zrozumieć różnice między postaciami, ponieważ na pojęcie niejednoznaczności ludzkiej jest jeszcze dla wieku rozwojowego młodego człowieka za wcześnie. Dlatego też, przeciwstawność biegunowa postaci baśniowych umożliwia udzielenie pomocy dziecku w podjęciu ważnej decyzji, kim chce być. Biorąc pod uwagę różnorodność osobowości wśród ludzi, to ważne postanowienie dla dalszego rozwoju. Łatwiej jest zidentyfikować się z bezpośrednią, nader prostą postacią i wzbudzić w sobie tym samym sympatię lub antypatię. Dziecko chce się upodobać do bohatera, przede wszystkim z powodu odczuwania pozytywnego wrażenia, a nie np. poprzez pojęcie samego faktu, że jest dobry. Bardzo ważne pytanie, na które dzieci mogą odpowiedzieć podczas czytania baśni, dotyczy tego, czy warto przezwyciężyć trudności z przekonaniem, że zyska się powodzenie, czy czekać, aż

poniesie się klęskę. To ważny problem egzystencjalny, inny od rozterek moralnych. Przykładem ukazującym przekonanie, że słabszym osobnikom może się udać, jest *Kot w butach*, ilustrujący przebiegłość i spryt bohatera, doprowadzających do osiągnięcia sukcesu.

We współczesnej literaturze dziecięcej, konflikt wewnętrzny dziecka jest w większości nieobecny, dlatego też młody czytelnik nie ma skąd czerpać pomocy w momencie, kiedy odczuwa swoiste dylematy. Niekiedy dziecko czuje się opuszczone i samotne, doświadcza silnego strachu. Zazwyczaj wyraża swoje uczucia pośrednio m.in. poprzez lęk przed ciemnością, zwierzęciem. Rodzice dostrzegają obawy dzieci, starają się pomniejszać i uśmierzają bojaźliwość dzieci. Z kolei baśń wręcz prze-

We współczesnej literaturze dziecięcej, konflikt wewnętrzny dziecka jest w większości nieobecny, dlatego też młody czytelnik nie ma skąd czerpać pomocy w momencie, kiedy odczuwa swoiste dylematy. Niekiedy dziecko czuje się opuszczone i samotne, doświadcza silnego strachu

ciwnie, uznaje egzystencjalne dylematy i trwogę za coś niebywale ważnego. Wnosi bezpośrednie odniesienia do potrzeb, miłości, lęków na poziomie rozumienia dziecka. Zakończenia baśniowe, np. „I żyli odtąd długo i szczęśliwie”, powodują, że posiada się dzięki temu świadomość, że można żyć wiecznie. Budowanie więzi dowodzi, że w sposób satysfakcjonujący możliwe jest złagodzenie bólu, którego przyczyną staje się krótkotrwałe życie na ziemi. Oprócz tego, ukazane w baśni dojrzała miłość oraz poczucie emocjonalnego bezpieczeństwa, rozpraszają lęk przed śmiercią. Istotnym jej elementem jest również to, że dziecko może odnaleźć siebie jedynie wkraczając w świat, tak jak bohater baśniowy, a nie trzymając się kurczowo rodziców. Celowe nakierowanie na to, co będzie działało się w przyszłości i nakłonienie do osiągnięcia niezależnej egzystencji, powoduje poczucie większego zadowolenia. W czasach współczesnych, dziecko odczuwa zapotrzebowanie na obrazy dodające mu odwagi, w których człowiek pomimo osamotnienia, może nawiązać znaczą-

cy, wartościowy kontakt z otaczającym go światem. Funkcją baśni jest właśnie pomaganie dziecku w odkrywaniu jego powołania oraz tożsamości, wskazywanie doświadczeń, które wesprą rozwijanie charakteru. Na tym polega wyjątkowość tego gatunku literackiego. Pomimo życiowych przeciwności, pełne satysfakcji życie jest dostępne tym, którzy odkrywają swoje prawdziwe „ja” poprzez zmierzenie się z trudnościami. Każdy może zdobyć się na odwagę, stawić czoło niebezpieczeństwu i osiągnąć sukces. Baśnie to udowadniają, ponadto przestrzegają przed jałową egzystencją ludzi zbyt lękliwych. Pełnią funkcję terapeutyczną, ponieważ dzięki nim, można rozmyślać nad tym, jak skorzystać z ich treści w konkretnym momencie swojego życia i znaleźć własne rozwiązanie sytuacji w przypadku konfliktów wewnętrznych. Ogromną właściwością baśni jest ich nierealistyczny charakter, który udowadnia, że nie są one związane z poučeniami o świecie zewnętrznym, lecz dotyczą procesów wewnętrznych człowieka. Ich forma jest zwyczajna, prosta. Nawet małe dziecko nie czuje się przymuszane, żeby postępować w taki a nie inny sposób. Baśń nie wywołuje w nim nigdy poczucia niższości, dodaje otuchy, rozbudza nadzieję na przyszłość wraz z pewnością, że wszystko dobrze się skończy.

Bajki terapeutyczne

Baśnie mają wykrystalizowane cechy i pełnią nieocenioną rolę w kreowaniu „Ja”. Z kolei bajki terapeutyczne charakteryzują się konkretnymi, określonymi zadaniami, czyli przede wszystkim niesieniem pomocy dziecku w przezwyciężaniu trudności emocjonalnych lub przygotowują do ewentualnego pojawienia się ich. W aspekcie narracji, teksty dla dzieci nacechowane terapeutycznie są podobne do baśni. Fabuła jest usytuowana w nierealnym, fantastycznym świecie, a bohaterowie mają podobne problemy do realnych kłopotów dzieci. Inne postacie występujące w bajce, pomagają w sposób racjonalny, który opiera się na założeniach koncepcji poznawczo-behawioralnej, rozwiązywać problemy.

Bajki terapeutyczne pełnią różne funkcje: psychoedukacyjną, psychoterapeutyczną, relaksacyjną (głównie regenerującą zasoby). Bajki psychoedukacyjne redukują negatywne stany emocjonalne poprzez przedstawienie innej, trudnej emocjonalnie sytuacji. Reinterpretacja, czyli zmiana sposobu myślenia, umożliwi inne odczu-

wanie i wywoła zachowanie postępowe. Z kolei bajki psychoterapeutycznych polega na redukcji poczucia winy, gniewu, wstydu, złości, lęku itp., które są związane z niskim poczuciem własnej wartości, konfliktami wewnętrznymi, a także przykrymi doświadczeniami z przeszłości, wspierają emocjonalnie. Bajki relaksacyjne mają za zadanie wywołać uspokojenie, odprężenie, wraz z wizualizacją sprzyjających temu obrazów.

Opowiadania napisane przez Linde von Keyserlingk warto są dokładnego omówienia, głównie pod względem zawartego w nich „psychopedagogicznego potencjału wspierającego rozwój dziecka”. Opowieści zawarte w jednej z książek autorki są „wewnętrznymi historiami”. Dorosli mają bardzo ważny wkład w kształtowanie postaw, zachowań, poglądów, całego życia dzieci. Często młodzi ludzie nie są w stanie sami zrozumieć wielu kwestii, związanych z różnymi rodzajami opuszczenia. Przykładem potwierdzającym dziecięcą trudność w odbiorze, jeśli chodzi o straszenie – jest rozwód ich rodziców. W takich sytuacjach pojawia się często pytanie dlaczego jest tak, a nie inaczej, czyli lepiej. Pomoc w odpowiedzi na takie rozterki wewnętrzne mogą nieść bardziej doświadczeni dorośli, np. cudowne ciotki, o których pisze w jednym z opowiadań autorka. Siostrzenica Anita namalowała duże czerwone serce i rozciąła je na pół. Wkrótce, podczas młodzieńczej przepychanki, dziewczynka skaleczyła się w kolano. Jej ciocia opatrzyła rany plasterkami. Po tym zdarzeniu, Anita zauważyła, że przecięte na pół serce również zostało sklezione. Nastąpił między nimi dialog, który traktował o tym, że ciało leczy się samo, i cudem jest fakt dotyczący tego, że w tajemniczy sposób pod plasterkiem goi się rana. Siostrzenica wysłuchiwała tych słów i po ujrzeniu, że nie ma śladów po rozcięciu, podczas odklejania plasterków z papierowego serca, stwierdziła, że papier nie może sam się wyleczyć. Kluczowym stwierdzeniem cioci było zdanie: „Ale to przecież nie jest papier! To jest serce!”. Z tak skondensowanej, objętościowo bardzo krótkiej historii, można wyciągnąć konstruktywne wnioski. Papierowe serce stało się narzędziem, które pomogło dziecku zrozumieć i wyodrębnić znaczenie słów cioci. Dorosły w tej historii pełni znaczącą rolę. Morałem może okazać się podsumowanie opowieści, w którym jest informacja o tym, że dziewczynka używała w przyszłości serca jako argumentu, które przekonywało ją, że nic nie jest nieuleczalne. Innym problemem, który jest związany ze stratą może okazać się utrata zdrowia. W *Piosence jaskółek* autorstwa

L. von Keyserlingk przedstawiona została historia Jakuba, który chorował na białaczkę. Leżał w szpitalu i często nie mógł spać. Nowa pielęgniarka zaśpiewała mu francuską piosenkę o jaskółkach, podczas której chłopiec szybko zasnął, lecz nie do końca ją zrozumiał. Po jakimś czasie w rozmowie w gabinecie lekarskim, młodzieniec zachęcony do nie poddawania się w walce z chorobą powiedział: „Ja nie mogę umrzeć. Przecież nie wiem, jak się to robi”. Lekarz zamilkł, jednak pielęgniarka nawiązała do historii opowiedzianej w piosence. Ptasia mama ćwierkała o odwadze oraz zaufaniu, zachęcała, aby mała jaskółka otworzyła swoje skrzydełka na wietrze i zaczęła fruwać. Podała swój przykład, że kiedyś i ona musiała zaufać, unieść się w powietrze. Mała jaskółka, jak usłyszała historię mamy rozpostarła skrzydła i nauczyła się latać. Jakub czuł się coraz lepiej i wyzdrowiał. Nigdy nie zapomniał tej piosenki, która go uspokajała. Będzie już wiedział, jak trzeba latać...

Z kolei autorka książki *Jak mniej myśleć* zwraca uwagę na ważne, uniwersalne aspekty. Dzięki swojej praktyce zawodowej oraz doświadczeniu opierającym się na pomaganiu ludziom, udowadnia, że istnieją skuteczne rozwiązania wielu powszechnych trudności, z którymi zmagają się nie tylko nadwydajni mentalnie. Jednak to przede wszystkim nie zapobieganie problemom jest celem w przedstawionych historiach. Istotne kwestie związane są z pokrzepieniem serc ludzkich, a także ze świadomym poznawaniem swoich kluczowych wartości to główne problemy poruszane w *Jak mniej myśleć*. Pozytywne walory osobowości, które warto urozmaicać, nie zostały pominięte. Docenienie własnych osiągnięć oraz odrzucenie perfekcjonizmu okazuje się pierwszoplanowe w odzyskaniu i wzmocnieniu poczucia własnej wartości. „Zaakceptuj siebie takim, jaki jesteś: idealny w swojej niedoskonałości. Wówczas zrozumiesz, jakie poczucie komfortu daje banalna egzystencja, i zaczniesz doceniać swoje osiągnięcia”.

Biblioterapia reminiscencyjna

Frigyes Verzar twierdzi, że „starość nie jest chorobą, jest tylko kontynuacją życia przy zmniejszonej możliwości przystosowania się”. Znaczenie starzenia się może być społeczne oraz indywidualne. Człowiek starszy musi przyzwyczaić się do zmian, które następują w sytuacjach – rodzinnej, zawodowej oraz społecznej, a także uporać się ze zmniejszoną energią i aktywnością życiową.

Aktywny charakter powrotu do przeszłości przyczynia się do przeglądu własnego życia, odbu-

dowy poczucia własnej wartości, uznania własnej tożsamości. Książka generuje zwierzenia, emocje, poglądy, opinie i wspomnienia. Osoby starsze mają bogate doświadczenia, wielokrotnie są to bolesne przeżycia z przeszłości. Przywołanie

Książka generuje zwierzenia, emocje, poglądy, opinie i wspomnienia. Osoby starsze mają bogate doświadczenia, wielokrotnie są to bolesne przeżycia z przeszłości. Przywołanie konkretnych obszarów pamięci powoduje uniknięcie ograniczenia myślenia jedynie do „traumatyzujących zastoin, koncentracji na krzywdach, chorobach, na ciągłym od nowa ich przeżywaniu”

konkretnych obszarów pamięci powoduje uniknięcie ograniczenia myślenia jedynie do „traumatyzujących zastoin, koncentracji na krzywdach, chorobach, na ciągłym od nowa ich przeżywaniu, co obniża nastrój, a nierzadko prowadzi do głębszej depresji”. Biblioterapia reminiscencyjna może podkreślać mniej ustrukturyzowane i bardziej nieformalne okoliczności, miły sposób spędzania czasu wolnego. „Dostarcza osobistej odrębności oraz poczucia własnej wartości. Wspomaga starszych ludzi w przystosowaniu się do późnego okresu życia, a także w procesie przyjrzenia się dotychczasowej egzystencji”.

Uczestnictwo osób starszych w tzw. uniwersytetach trzeciego wieku jest istotne ze względu na dobre funkcjonowanie poprzez ćwiczenie sprawności intelektualnych. Celami ww. placówek dydaktycznych są aktywizowanie i wszechstronne usprawnianie seniorów. Zajęcia, warsztaty, projekty powiązane z literaturą mają za zadanie podnieść kompetencje czytelnicze, „rozumiane jako wiedza i doświadczenie w zakresie obcowania z dziełem literackim”. Umiejętności związane z odbiorem oraz interpretacją komunikatu są zależne od wiedzy, wieku, a także doświadczeń osób starszych. Do efektywnego uczestniczenia w procesach komunikacyjnych niezbędne są kompetencje czytelnicze, które wraz z wiekiem coraz trudniej utrzymać. Wywierają one ogromny wpływ na zdolność rozumienia, np. ulotek informacyjnych leków, poleceń przedstawicieli personelu medycznego, co

wiąże się z kompetencjami zdrowotnymi. Biblioterapia ma duże znaczenie edukacyjne, które pozwala ukształtować własne zachowania, umiejętności, przyzwyczajenia. Dzięki temu perspektywa realizowania się w każdym wieku jest obiecująca. Cytując za Blakem Morrisonem „Proza, nie Prozac jest receptą. Literatura, nie lit”.

Bibliografia:

- ❑ Bettelheim B.: *Cudowne i pożyteczne. O znaczeniach i wartościach baśni*. Warszawa: Wydaw. W.A.B., 2010.
- ❑ Borecka I.: *Biblioterapia – nowa szansa książki*. Olsztyn: Wydawnictwa Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie, 1992.
- ❑ *Inkluzja czy ekskluzja? Człowiek stary w społeczeństwie*. Red. K. Borysławski, B. Kwiatkowska, M. Synowiec-Piłat. [dokument elektroniczny]. Dostępny w WWW: https://www.researchgate.net/profile/Malgorzata_Synowiec-Pilat/publication/322853427_Inkluzja_czy_ekskluzja_Czlowiek_stary_w_spoleczenstwie/links/5a72c51aa6fdcc53fe12dd1b/Inkluzja-czy-ekskluzja-Czlowiek-stary-w-spoleczenstwie.pdf.
- ❑ Brett R.: *Mów własnym głosem: 50 lekcji, jak głosić swoją prawdę*. Kraków: Insignis, 2018.
- ❑ *Literatura i terapia*. Red. H. Czernianin, W. Czernianin. Wrocław: Wydaw. Smak Słowa, 2012.
- ❑ Keyserlingk L.: *I nagle zrobiło się cicho. Opowiadania o śmierci i pożegnaniach*. Kielce: Jedność, 2001.
- ❑ Keyserlingk L.: *Nowe korzenie dla małych ludzi. O rozstaniach i nowych początkach*, Kielce: Jedność, 2000.
- ❑ Molicka M.: *Biblioterapia i bajkoterapia: rola literatury w procesie zmiany rozumienia świata społecznego i siebie*. Poznań 2011.
- ❑ Papużińska J.: *Dziecko w świecie emocji literackich*. Warszawa: Wydaw. SBP, 1996.
- ❑ Papużińska J.: *Inicjacje literackie: problemy pierwszych kontaktów dziecka z książką*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1988.
- ❑ *Kultura literacka dzieci i młodzieży u progu XXI stulecia*. Red. J. Papużińska, G. Leszczyński. Warszawa: Wydaw. Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej, 2002.
- ❑ Petitcollin Ch.: *Jak myśleć mniej. Dla analizujących bez końca i wysoko wrażliwych*. Łódź: Wydaw. JK, 2019.

Ewelina Wiśniewska

WUW

PROBLEMY - DOŚWIADCZENIA - OPINIE

Informacja, świat i my

Języki informacyjno-wyszukiwawcze w pigułce

Cz.1 Komunikacja i język jako podwaliny języków informacyjno-wyszukiwawczych

Podstawą niniejszego artykułu (złożonego z dwóch osobnych części) są gruntownie przeredagowane i obficie uzupełnione fragmenty mojej książki (*Propedeutyka języków deskryptorowych*. Warszawa 2019). Jest on pomyślany jako zwięzłe repetytorium z podstawowych pojęć wiążących się z tematem komunikacji, języka i języków informacyjno-wyszukiwawczych. Artykuł nie rozwija szerzej prezentowanych zagadnień – przedstawioną wiedzę można uzupełnić dzięki literaturze przedmiotu dołączonej na końcu tekstu. Większość prezentowanych tu problemów znajduje także rozwiązanie w samej *Propedeutyce języków deskryptorowych*.

I. KOMUNIKACJA

Cały wszechświat składa się z trzech elementów: materii, energii i informacji (jest to tzw. **hipoteza wielkiego uogólnienia**, a charakter jakościowy i ilościowy powiązań między nimi być może w przyszłości wyjaśni teoria wszystkiego – hipotetyczna teoria fizyczna opisująca w sposób spójny wszystkie zjawiska fizyczne i pozwalająca przewidzieć wynik dowolnego doświadczenia fizycznego). W chwili obecnej jedyne, co potrafimy powiedzieć w sposób uniwersalny o informacji, to to, że wszystko, co nie jest materią i energią, jest **informacją**. Informacja to tzw. pojęcie pierwotne, czyli takie, które uznawane jest za fundamentalne, a jednocześnie trudne (niemożliwe?) do opisan

językiem teorii i z tego powodu termin oznaczający to pojęcie przyjmowany jest bez ogólnej definicji, a istniejące próby definicji są jedynie cząstkowe i zdają jedynie sprawę z różnic znaczeniowych w użyciu takiego terminu.

W holistycznym modelu informacji wyróżnia się pięć podstawowych rodzajów informacji: naukowa, operacyjna (pragmatyczna), estetyczna (ludyczna), medialna i fideistyczna. Są to pochodne pięciu zasadniczych postaw człowieka (*Homo sapiens*) – poznawczej/badawczej (*homo doctus*), rozwiązującej problemy (*homo faber*), samorealizacji estetycznej lub rozrywkowej (*homo ludens*), zaspokojenia ciekawości i wywierania wpływu (*homo socius*) oraz odpowiadającej na fundamen-

talne pytania o sens życia, genezę świata, transcencję, etykę, moralność itp. (*homo fidens*). Model ten wskazuje także uniwersalne cechy informacji: **zmiennosc** (informację można różnorako interpretować), **intencjonalność** (informację tworzymy celowo – wyjątek stanowi informacja genetyczna, która powstaje spontanicznie), **semantyczność** (informacja posiada znaczenie), **portatywnosc** (informacja ma zdolność do przemieszczania się w czasie i przestrzeni), **plastyczność** (ta sama informacja może mieć różne formaty, być pomieszczona na różnych nośnikach, poddaje się kompresji), **trwałość** (informację można zrozumieć na przestrzeni czasu), **trwanie** (informację można odczytać tak długo, jak długo istnieje nośnik, na którym jest utrwalona), **kumulatywnosc** (informacja może przyrastać zarówno pod względem sensu, jak i objętości), **addytywnosc** (informacja może

jak i relacjom. Pojedynczy konkretny obiekt świata rzeczywistego to wystąpienie encji (jej atrybuty to identyfikatory), a encja reprezentuje zbiór obiektów o tych samych atrybutach (czyli deskryptorach, które są klasą zbiorczą dla poszczególnych identyfikatorów). Model ten ma silny wpływ na współczesne postrzeganie **danych bibliograficznych**. Dopiero ustrukturyzowane dane to informacja, których zbiór daje **wiedzę** (potwierdzony i ustalony rezultat poznania – podstawowej i pierwotnej aktywności fizycznej polegającej na wprowadzeniu w pole świadomości informacji o czymś, a więc przeciwstawnej do przeżycia emocjonalnego; wiedza najwyższa, ostatecznie ugruntowana to **mądrość**). I dopiero wiedza przekazana (a więc zinterpretowane i zweryfikowane dane ujęte w przekaz) to jest **komunikat**. Te zależności opisuje piramida informacyjna:

DANE →	+ kontekst	INFORMACJA →	+ kontekst	WIEDZA →	+ kontekst	MĄDROŚĆ	→	KOMUNIKAT
DANE →								
DANE →		INFORMACJA →						
DANE →								
<i>fakt, nazwisko, liczba</i>	interpretacja, rozumienie	wiadomość, powiadomienie, wskazówka	weryfikacja, uzasadnianie	posiadany zbiór informacji	wartościowanie	<i>wiedza nabyta i umiejętnie zastosowana</i>		<i>wiedza przekazana</i>
nieustrukturyzowane		ustrukturyzowana		ustrukturyzowana		przyswojona		ustrukturyzowany
nie ujęte w formaty		ujęte w formaty/ zbiory		ujęta w prawa/algoritmy		*		ujęty w przekaz

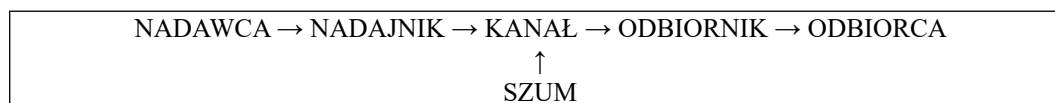
się łączyć – z elementów informacji można tworzyć całości znaczeniowe: teksty skończone logicznie tj. dokumenty). Do tych cech należałoby dopisać jeszcze dwie: **niewłaszczalność** (informacja nie ma właściciela, a jedynie twórcę – posiada się jedynie nośnik informacji), **egalitarność** (każdy wobec informacji jest równy).

Jednak sama informacja jeszcze nie stanowi komunikacji. Informację budują **dane** (reprezentacje pojedynczych cech jakiegoś obiektu lub faktów składających się na jakieś wydarzenie). Pojęcie danych jest ściśle związane z modelem ER (encja-relacja; ang. *entity-relationship*). Zakłada on występowanie relacji między encjami oraz wystąpieniami encji, a także przypisuje atrybuty (opisane poprzez nazwę oraz definicję) zarówno encjom,

Komunikacja jest podstawą działania każdego systemu. Niezależnie od tego, czy jest to **system sztuczny** (np. sieć komputerowa), **częściowo naturalny** (np. system socjobiotechniczny biblioteki) czy też **naturalny** (np. ekosystem lasu), wspomniane już wcześniej materia i energia w nich zgromadzona (i przez nie przepływająca lub w nich krążąca) musi być jakoś zorganizowana i koordynowana. Temu właśnie służy komunikowanie informacji. Nauką o procesach sterowania i komunikacji w systemach (zarówno maszynach, jak i organizmach żywych) jest **cybernetyka**. Naukę tę interesuje oddziaływanie systemu na świat zewnętrzny (poprzez wyjścia systemu) oraz oddziaływanie tego świata na system (poprzez wejścia systemu). Oddziaływanie takie może być celowe lub przypadkowe (wy-

wołane przez zakłócenia). **System** to układ, który spełnia warunki sieci (zawiera przynajmniej dwa sprzężone podukłady). Z tego powodu pojęcie systemu jest względne – może to być zespół elementów tworzących pewną całość, która to całość może być jednocześnie elementem innego, większego systemu.

Aby informacja mogła zostać zakomunikowana potrzebny jest jej **nośnik (sygnał)**. Potocznie za nośnik informacji postrzega się materię utrwalającą informację (np. papier, kamień, taśma magnetoфонowa itp.) i tym aspektem informacji zajmuje się **bibliologia**, czyli nauka o dokumentach i komunikacji. Jednakże te obiekty są tak naprawdę nośnikami nośnika informacji, bowiem nośnik *sensu stricto* to materia odwzorowująca informację lub znak (fala akustyczna, fala świetlna, fala radiowa, prąd elektryczny, stan biochemiczny w mózgu itp.). Wynika to ze schematu transmisyjnego informacji utworzonego na gruncie matematycznej **teorii informacji**:

W tym schemacie nadawca jest źródłem informacji, który wytwarza informację. Nadajnik przekształca informację w sygnał (proces kodowania) i nadaje go kanałem (np. drut telefoniczny), który transmituje sygnał do odbiornika (np. aparat telefoniczny), umożliwiając odbiór komunikatu przez odbiorcę. Podczas tego procesu dodatkowo może wystąpić szum wewnątrz kanału, który może utrudnić proces dekodowania w odbiorniku.

Należy pamiętać, że w pierwotnym ujęciu tego schematu miał on charakter wyłącznie cyfrowy (miał objaśniać efekt transmisji sygnału, czyli takie przesłanie informacji – rozumianej jako ilościowa miara niejasności komunikatu – zakodowanej w bitach, która umożliwia odbiornikowi jak najmniej zniekształcone odczytanie) i dlatego szum postrzegano jedynie jako problem natury technicznej. Dopiero późniejsza interpretacja schematu sprawiła, że czysto matematyczną kategorię ilości informacji wymieszano z pojęciem komunikatu (a tym samym problemem jego znaczenia). Od tej chwili znaczenie szumu w schemacie poszerzono o kwestie semantyczne, pragmatyczne i kontekstu, a samemu schematowi transmisyjnemu nadano

znaczenie nie tylko matematyczne, ale i komunikacyjne (cybernetyczne).

W ten sposób schemat objął całość procesów komunikacyjnych: między podsystemami wewnątrz systemu sztucznego / żywego i/lub pomiędzy systemami sztucznymi i żywymi. Zagadnieniem sposobów, przy użyciu których zachodzą te procesy zajmuje się **lingwocybernetyka**. Systemy sztuczne (mechaniczne) komunikują się do wewnątrz i na zewnątrz kodami technicznymi; systemy żywe (organizmy) – do wewnątrz komunikują się kodem opartym o zmiany stanów biofizykochemicznych, natomiast między sobą – kodami międzyludzkimi, w tym międzyludzkimi. Te ostatnie noszą nazwę języków.

II. JĘZYK

Wiemy już, że komunikacja międzyludzka nie może obejść się bez **języka**. Istnieją trzy podstawowe rozumienia słowa język: 1. język – (anatomia) 'organ ciała', 2. język – (językoznawstwo) 'niezbędny

składnik mowy'; 3. język – (teoria informacji) 'każdy system znaków'. W potocznym rozumieniu najczęściej utożsamiamy język z językiem naturalnym (abstrakcyjnym tworem społecznym służącym do porozumiewania się w danej społeczności), stanowiącym element **mowy** – procesu dźwiękowego (**mówienia**) służącego do porozumienia między członkami społeczności (**rozumienia**) i tworzącego konkretny obiekt przekazujący informacje na bazie języka (**tekst** – mówiony lub pisany, utrwalony lub nie).

Języki naturalne to grupa języków odwołująca się do podziału ze względu na twórcę. Z tego względu, obok pozbawionych konkretnego autora **języków naturalnych** (etnicznych, etnolektów) powstałych samoistnie w drodze historycznego rozwoju określonej grupy etnicznej, przyswajane spontanicznie, używane w sposób niekontrolowany), wyróżniamy także **języki sztuczne**, których konstrukcja poprzedza użycie, a więc mają konkretnego autora: **języki aposterioryczne** (konstruowane – skonstruowane nienaturalnie z istniejących naturalnych języków; np. esperanto) i **języki aprioryczne** (niewykorzystujące elementów języka naturalnego, skonstruowane sztucznie na po-

trzeby danej dziedziny nauki lub sztuki; np. język matematyki, język quenya).

Język może spełniać różne funkcje lub być wyspecjalizowanym do spełniania tylko jednej lub kilku z nich. Koronną funkcją każdego języka jest funkcja **komunikatywna** – przekazywanie komunikatu: bez tej funkcji język nie ma racji bytu, a zatem nie tylko komunikacja nie może obejść się bez języka, ale i język bez komunikacji. Dalsze możliwe funkcje języków (przede wszystkim naturalnych) to: **ekspresywna** – wyrażanie cech, emocji, działań nadawcy (mowa wobec nadawcy); **impresywna** – oddziaływanie na odbiorcę (mowa wobec odbiorcy); **estetyczna** – język służy wywoływaniu wrażeń (ważne jest to jak się mówi, a mniej, co się mówi); **poznawcza** – wyodrębnianie i nazywanie rzeczywistości, komunikowanie faktów; **fatyczna** – podtrzymywanie stosunków społecznych (ważne jest to, że się mówi, a mniej, co się mówi); **metajęzykowa** – język opisuje sam siebie. Schemat transmisyjny uwzględniający te funkcje wygląda następująco:

KONTEKST <i>f. poznawcza</i>
KOMUNIKAT <i>f. estetyczna</i>
NADAWCA <i>f. ekspresywna</i> → ODBIORCA <i>f. impresywna</i>
KONTAKT <i>f. fatyczna</i>
KOD <i>f. metajęzykowa</i>

Istnieją także funkcje, które nie stawiają faktu komunikacji na pierwszym miejscu: **sprawcza** – zmiana stanu rzeczy za pomocą słowa (np. podczas ogłaszania wyroku); **magiczna** – językiem próbuje się wpłynąć na rzeczywistość (modlitwy, przekleństw, zaklęcia itp.); **ludyczna** – język jako materiał komizmotwórczy; **charakteryzująca** – komunikat przekazuje informacje o nadawcy, ale bez jego świadomości (np. komunikat nadany gwarą mówi o pochodzeniu nadawcy).

Bibliografia

Na prośbę redakcji zrezygnowano z przypisów skierowujących do źródeł na rzecz zbiorczej bibliografii załącznikowej dołączonej po każdej części.

PRACE OGÓLNE

- ❑ *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*. Pod red. Kazimierza Polańskiego. Wrocław 1999 [artykuł hasłowy: *język*].
- ❑ *Języki specjalistyczne. Słownik terminologii przedmiotowej*. Pod red. nauk. Jerzego Lukszyna. Warszawa 2005 [artykuł hasłowy: *język sztuczny*].

- ❑ *Mały słownik cybernetyczny*. Pod red. Marii Kempisty. Warszawa 1973 [artykuły hasłowe: *informacja; lingwocybernetyka; system*].
- ❑ *Słownik encyklopedyczny informacji, języków i systemów informacyjno-wyszukiwawczych*. Oprac. Bożenna Bojar [i współpr.]. Warszawa 2002 [artykuły hasłowe: *informacja; nośnik informacji*].

INFORMACJA

- ❑ Gałczyński Julian: *Holistyczne ujęcie informacji. Cz. 1. Założenia wstępne*. „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej”, 2006 (R. 14), nr 4, s. 4-12.
- ❑ Grabowska Marta: *Informacja – ten niezwykle przedmiot badań. Od bibliologii do nauki o informacji*. [W:] *Bibliologia i informatologia*. Pod red. Dariusza Kuźminy. Warszawa 2011, s. 189-202.

DANE, WIEDZA

- ❑ Artowicz Elżbieta: *Reprezentacja wiedzy w systemie informacyjno-wyszukiwawczym. Zagadnienia relewancji*. Warszawa 1997.
- ❑ Cichoń Marta, Kalinowski Jakub, Fedorowicz Grażyna: *Katalogowanie oparte na encjach*. „Rocznik Biblioteki Narodowej”, 2014 (t. 45), s. 151-200.
- ❑ Woźniak-Kasperek Jadwiga: *Podstawy epistemologiczne języków informacyjnych i opracowania rzeczowego*. [W:] *też, Wiedza i język informacyjny w paradygmacie sieciowym*. Warszawa 2011, s. [21]-75.

SYSTEM

- ❑ Korohoda Włodzimierz: *Informacja w biologii*. [W:] *Informacja a rozumienie*. Pod red. Michała Hellera i Janusza Mączki. Tarnów 2005, s. 91-95.
- ❑ Rakowiecki Janusz: *Zasady cybernetyki i techniki przetwarzania danych*. [W:] *też, Podstawy metrologii i automatyki*. Warszawa 1974, s. 208-230].
- ❑ Walentynowicz Bohdan: *Ewolucja refleksji metatechnicznych*. „Zagadnienia Naukoznawstwa”, 1984, z. 4 (80), s. 603-610.
- ❑ Wiener Norbert: *Cybernetyka czyli sterowanie i komunikacja w zwierzęciu i maszynie*. Warszawa 1971.

SYGNAŁ, KOMUNIKACJA

- ❑ Górecki Henryk: *Teoria informacji*. Łódź 2006.
- ❑ Kulczycki Emanuel: *Źródła transmisyjnego ujęcia procesu komunikacji*. „Studia Humanistyczne AGH”, 2012 (R. 11), nr 1, s. 21-36.

- *Plant communication*. [W:] *Wikipedia, The Free Encyclopedia* [online], [dostęp: 15.12.2020]. Dostępny w WWW: <en.wikipedia.org/w/index.php?title=Plant_communication&oldid=985781952>. Shannon Claude E., Weaver Warren, *The mathematical theory of communication*, Urbana 1949. Toż, wyd. 2, Urbana 1964.
- *Sygnały w świecie zwierząt*. Red. nauk. Dietrich Burkhardt, Wolfgang Schleidt i Helmut Altner. Warszawa 1979.
- Zawisza Jerzy W.: *Propozycja schematu komunikacji bibliologicznej*. „Studia o Książce”, 1980, nr 10, s. 39-58.

JĘZYK, TEKST

- Allen C[harles] G[eoffry]: *A manual of European languages for librarians*. London 1999.
- Bojar Bożenna: *Funkcje systemów znakowych*. [W:] tejsze, *Językoznawstwo dla studentów informacji naukowej*. Warszawa 2005, s. 65-78.
- Górski Konrad: *Tekstologia i edytorstwo dzieł literackich*. Warszawa 1978, s. 17-18.

- Jakobson Roman: *Poetyka w świetle językoznawstwa*. „Pamiętnik Literacki”, 1960, z. 2, s. 434-440.
- Jurkowski Marian: *Od Wieży Babel do języka kosmitów. O językach sztucznych, uniwersalnych i międzynarodowych*. Białystok 1986.
- Loth Roman: *Podstawowe pojęcia i problemy tekstologii i edytorstwa naukowego*. Warszawa 2006, s. 13-17.
- Milewski Tadeusz: *Językoznawstwo*. Warszawa 1975, s. 5-8.
- Ostermann Georg F. von: *Manual of foreign languages for the use of librarians, bibliographers, research workers, editors, translators and printers*. New York 1952.
- Wojan Katarzyna: *Języki sztuczne. Zapotrzebowanie społeczeństw czy fantazja jednostek. Zarys dziejów interlingwistyki*. Gdańsk 2015.

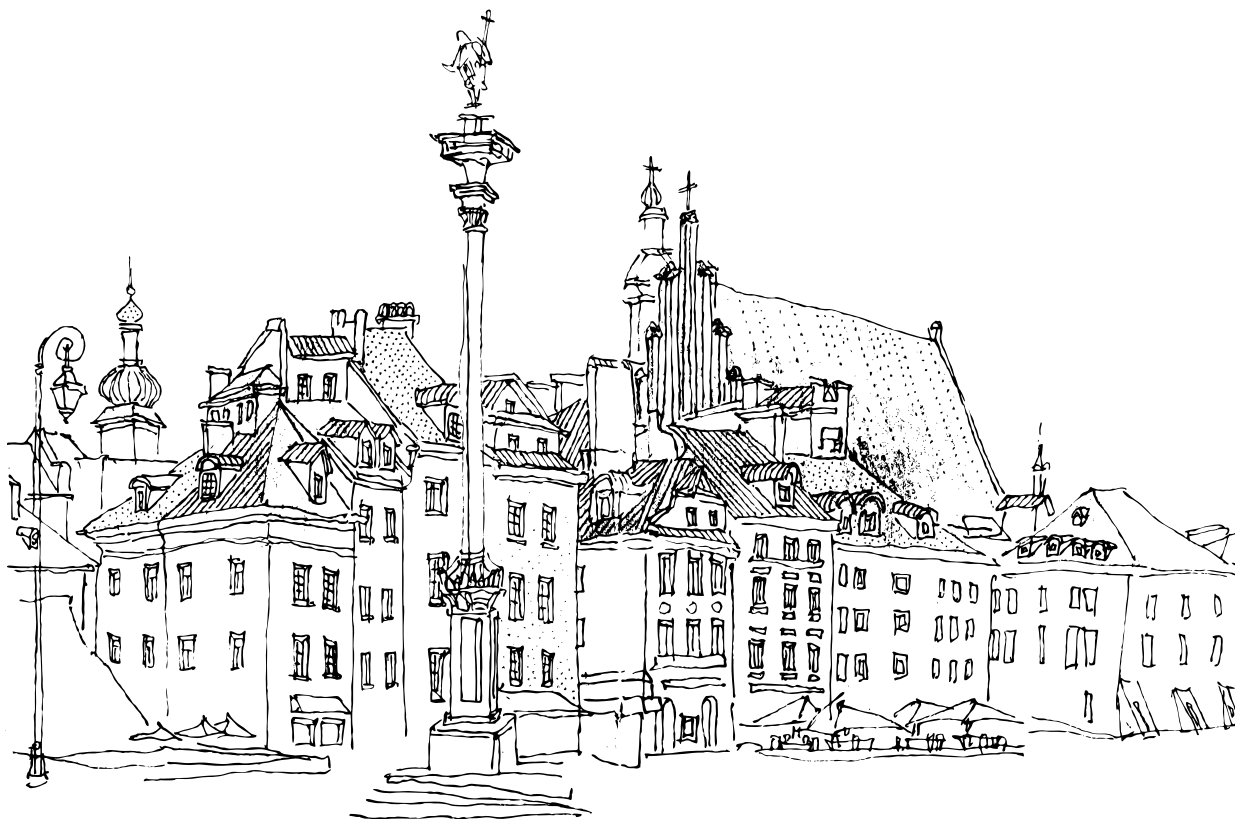
Jakub Maciej Łubocki
Instytut Informacji Naukowej
i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytet Wrocławski

Krajowe targi i festiwale książkowe: kiedy, gdzie, jakie?

Biblioteka Analiz przygotowała zestawienie krajowych targów i festiwali książkowych zaplanowanych lub przewidywanych w 2021 r. Wykaz będzie przydatny dla bibliotekarzy, którzy szukają książek na ekspozycjach targowych:

- XXVII Targi Wydawców Katolickich (15-18.04.21)
- Poznańskie Targi Książki (termin zostanie podany wkrótce)
- Warsaw Comic Con – Festiwal Fantastyki i Komiksów (maj 2021)
- Wirtualne Targi Książki Empiku (21-23.05.21)
- Międzynarodowy Festiwal Kryminału we Wrocławiu (26-30.05.21)
- Big Book Festival (czerwiec 2021)
- Festiwal Książki w Opolu (czerwiec 2021)
- Imieniny Jana Kochanowskiego w Warszawie (czerwiec 2021)
- Izabelińskie Spotkania z Książką (czerwiec 2021)
- 4. Targi Książki Nad Odrą Kędzierzyn-Koźle (02.06.21)
- II Festiwal Kryminału Retro Kryminalny Magiel (10-12.06.21)
- Gdańskie Targi Książki (11-13.06.21)
- Warszawskie Targi Książki (17-20.06.21)
- III Międzypokoleniowy Festiwal Literatury Dziecięcej – Ojciec i Działki (Warszawa) (17-20.06.21)
- III Międzypokoleniowy Festiwal Literatury Dziecięcej – Ojciec i Działki (Radom) (26.06.21)
- Festiwal Góry Literatury w Nowej Rudzie, Wałbrzychu i Ścinawce Górnej (lipiec 2021)
- Non-fiction. Festiwal reportażu w Krakowie (lipiec 2021)
- III Międzypokoleniowy Festiwal Literatury Dziecięcej – Ojciec i Działki (Katowice) (01-04.07.21)
- Festiwal Fantastyki Pyrkon w Poznaniu (02-04.07.21)
- Rabka Festival (07-10.07.21)
- Zakopiański Festiwal Literacki i Targi Książki „Pod Tatry tylko z książką” (09-11.07.21)
- III Międzypokoleniowy Festiwal Literatury Dziecięcej – Ojciec i Działki (Sopot) (23-25.07.21)
- Festiwal literacki „Patrząc na Wschód” w Budzie Ruskiej (sierpień 2021)
- Festiwal Stolica Języka Polskiego w Szczecinie (sierpień 2021)
- Pardes Festival – Spotkania z Kulturą Żydowską (sierpień 2021)
- Miedzianka Fest w Miedziance (sierpień 2021)
- Plener Literacki w Gdyni (13-15.08.21)
- III Międzypokoleniowy Festiwal Literatury Dziecięcej – Ojciec i Działki (Gdynia) (13-16.08.21)
- 10. Festiwal Literacki Sopot (19-22.08.21)
- Plener Literacki w Płocku (27-29.08.21)
- Targi Książki w Białymstoku (jesień)
- Poznański Festiwal Kryminału Granda (wrzesień 2021)
- III Międzypokoleniowy Festiwal Literatury Dziecięcej – Ojciec i Działki (Lublin) (16-19.09.21)
- Plener Literacki w Ogrodzie Saskim w Warszawie (17-19.09.21)
- Międzynarodowe Targi Książki w Krakowie (14-17.10.21)
- 12. Conrad Festival (październik 2021)
- Festiwal Dużego Formatu (październik 2021)
- Targi Książki w Katowicach (12-14.11.21)
- Targi Książki Historycznej w Warszawie (25-28.11.21)
- 30. Wrocławskie Targi Dobrych Książek (02-05.12.21)

PRZECISK

„Czytaj miasto!” czyli Duch Warszawy

Pogadanki krajoznawcze
Aleksandra Janowskiego

Równo przed wiekiem, w 1921 r. do księgarni trafiło drugie wydanie jednej z napisanych przez Aleksandra Janowskiego książek dla dzieci i młodzieży – publikacji o tytule *Duch Warszawy*. Wydanie to ukazało się nakładem Wydawnictwa M. Arcta. Zawiera 19 rycin. Autor zadedykował je „Dzieciom i kolegom z Komisji Zająć Pozaszkolnych”. Po 100 latach warto rozpocząć wędrówkę przez kolejne wieki istnienia naszej stolicy, opisane w ciekawy sposób przez Janowskiego.

W przedmowie do publikacji *Dziecko Warszawy* Aleksander Janowski pisze: *dziecko powinno obowiązkowo znać swoje miasto i rozumieć je, bo to jego gród rodzinny. Dziecko z prowincji powinno znać dzieje Stolicy, bo to serce kraju, a od jego bycia, i od jego losów wielokrotnie cały los ojczyzny zależał.* W tekście wprowadzającym można przeczytać również o kluczowej roli poznawania miasta poprzez wycieczki, które mogą rozbudzić prawdziwą miłość do stolicy.

Kolejne ilustracje przedstawiają położenie Warszawy, miejsca i zabytki oraz pojawiające się na kartach książki postaci.

Pierwszy epizod, zawarty w rozdziale *Wstęp. Gdzie leży Warszawa*, to opis wycieczki nad Wisłę. Pojawia się w niej most Poniatowskiego, informacje o centralnym położeniu Warszawy w Polsce i w Europie, o dawnych traktach handlowych, ale też zagrożeniach wynikających z takiego położenia. Już tu ujawnia się forma przedstawiania treści, czyli po-

gadanki, które wplatają informacje krajoznawcze w opis przygód dzieci i ich przewodnika. Pojawiają się takie postaci dzieci, jak wiecznie głodny Kurczak, władczy Mamut, który swoim *Baaaaczność!* przywraca karność gromadki, Witek Pytliński nazywany – łatwo się domyśleć dlaczego – „Pytalskim”.

Pierwszy rozdział opowiada o niedzieli w Warszawie: uczniowie spacerują na Msze święte, do Zachęty, Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, Filharmonii, Łazienek Królewskich, Wilanowa, Powązek, Teatru Wielkiego i innych popularnych miejsc. Kolejny rozdział to *Opowiadanie Babci z r. 1863*: Babcia Witka Pytlińskiego opowiada o Pięciu Poległych: wydarzeniach z 1861 r., kondukcie pogrzebowym, w którym obok hierarchów katolickich szli przedstawiciele duchowieństwa protestanckiego i wiary Mojżeszowej. Wspomniane miejsca to kościół karmelitów na Lesznie, pomnik Mickiewicza i figura Matki Bożej Paszawskiej, kościół św. Krzyża, plac Teatralny, ul. Czysta, Nałewki, Cytadela i Krzyż Traugutta, Filharmonia, Szpital Dzieciątka Jezus, Krakowskie Przedmieście, Zachęta. Następnie – *Opowiadanie Prababci z r. 1831* o powstaniu listopadowym. Dalsza część to wspomnienie odwiedzin pani Gromadzkiej, która opowiada o Pradze, m.in. rzezi Suworowa w 1794 r. Nie zabrakło rozdziału o Powązkach: niezwykłym klimacie nekropolii, słynnych Polakach pochowanych na tym cmentarzu.

Kluczowa część fabuły zaczyna się właściwie od rozdziału szóstego, zatytułowanego *Tajemniczy nieznanomy*. Podczas spaceru Witka z Jankiem Kuropatwą w lipcowy wieczór na Wolę, pierwszy z nich marzy o przeniesieniu się w czasie do wydarzeń powstania listopadowego. Dla zilustrowania wielu humorystycznych akcentów w książce zacytujmy wypowiedź chłopca z tego właśnie fragmentu: *...śliczne to były czasy: do szkoły nie trzeba było chodzić, zadań robić, ćwik nie zadawano, a las dookoła, wilki, lisy, krokodyle...* Dalej chłopiec wzywa dobrego ducha, który mógłby przenieść go w *jakieś nieznane światy*, odsłonić *tajemnice dawnych*

wieków. I oto przed chłopcami stanął *dziwny człowiek: stary był i siwy. Wielka broda spadała mu na piersi, a spod maciejówki bujna siwa wysuwała się czupryna. Miał na sobie granatową kapotę, jaką noszą czasami ogrodnicy na Woli, w ręku laskę i chustkę. Niby to był stary, ale policzki miał czerwone, jak młodzieniec, zęby równe, białe, zdrowe, a oczy pełne blasku*. Tajemnicza postać, nazywana przez przechodniów ojcem Wojciechem, mówi, że zna Warszawę od wieków i zaprasza chłopców do swojego domu. Po słowach *Stań się czar!* chłopcy zasypiają.

Tu zaczyna się podróż w czasie małych bohaterów. I tak pojawiają się kolejne historyczne epizody, w których w samym centrum wydarzeń są zawsze nasi chłopcy. Czytamy o pradawnych czasach puszcy porastającej nadwiślański brzeg, w której *najwięcej budziła podziwu śmiała myśl osadnika Warsza, który budował sobie sadybę na wzgórzu, nie zaś nad rzeką; o księciu Konradzie Mazowieckim: przeniesieniu stolicy księstwa z Czerska do Warszawy oraz o historii ostatnich Piastów mazowieckich: śmierci ks. Konrada, panowaniu księżnej Anny, potem Stanisława i Janusza, polowaniach w Ujazdowie, o bł. Ładysławie z Gielniowa, pojawieniu się posłów Zygmunta Starego w Warszawie, wejściu Mazowsza do Korony Polskiej. Dalej nie zabrakło informacji o budowie pierwszego mostu w 1572 r. i faktach związanych z Zygmuntem Starym, królową*

Boną, Zygmuntem Augustem, Unią Polski i Litwy. Chłopcy spotykają w tym rozdziale samego Jana Kochanowskiego i znajdują jego *Fraszki na most warszawski* (tu kolejny przykład humoru: – *Janku! – zawołał rozpromieniony Witek – toś ty widział samego mistrza z Czarnolasu? – A czy ja tam wiem, z jakiego on jest lasu? – Bój się Boga, to chwala ojczyzny! – Pobił Turków? – Nie, lecz pisuje cudne wiersze!*). Kolejny rozdział opowiada o przejściu przez Warszawę funkcji stołecznych (rok 1596), Janek jest tu wychowankiem Stanisława Baryczki, a Witek – burmistrza Stanisława Drewny, w rozdziale pojawia się król Zygmunt III, a także Piotr Skarga

i jego kazanie ze słowami: *Boże! daj wam szeroką i głęboką miłość ku braciom naszym i ku najmilszej matce naszej Ojczyźnie, abyście jej i ludowi swemu służyć szczęśliwie mogli*. Następnie pojawia się dzieło *Gościniec*, uważane za pierwszy przewodnik po Warszawie, który jego autor – Adam Jastrzębski, czyta swoim przyjaciółom w obecności Janka i Witka; następnie chłopcy oglądają stawianie kolumny pod statuę Zygmunta III. Nie zabrakło i opisów trudnych wydarzeń, jak Potop Szwedzki, w rozdziale mu poświęconym mowa o oddaniu miasta Karolowi Gustawowi, obronie Jasnej Góry; odbiciu Warszawy (Jan Kazimierz, Czarniecki), dalszych walkach, ponownym zajęciu stolicy, opuszczeniu miasta przez Szwedów, a następnie Rakoczego. Dwójka przyjaciół uczestniczy też w wolnej elekcji (1669), podczas której wybrany zostaje Michał Wiśniowiecki, a potem są świadkami wyboru na króla Jana Sobieskiego; wspomniane zostają budowy kościołów (m.in. kapucynów przy ul. Miodowej, w którym do dziś znajduje się serce

króla Jana III), stawianie Marywilu, a także powstanie Wilanowa. W roz-

dziale *Za króla Sasa. Rok 1702*, Janek jest gońcem marszałka Bielińskiego, Witek zaś posługuje u braci Benonitów na Nowym Mieście; w Warszawie pojawiają się Szwedzi; czytamy o Auguście Sasie i Stanisławie Leszczyńskim; Kozakach w stolicy i morowej zarazie; budowie pałacu Saskiego i Szpitala Dzieciątka Jezus, bibliotece Żałuskich; pompach i latarniach; ul. Marszałkowskiej; brukowaniu ulic; pl. Trzech Krzyży. Następne części książki to opis czasów Sejmu Wielkiego, w którym chłopcy na własne oczy oglądają uchwalenie Konstytucji 3 maja; potem – czas powstania kościuszkowskiego, w którym terminujący u Jana Kielińskiego chłopcy oczywiście biorą udział. Ostatnim opisanym wydarzeniem historycznym jest pojawienie się wojsk francuskich w Warszawie. Chłopcy, zafascynowani ks. Józefem Poniatowskim, wprowadzają na zamek samego Napoleona, potem biorą udział w bitwie pod Raszynem, a podczas posiedzenia Towarzystwa Przyjaciół Nauk, prowadzonego przez ks. Staszica w nowo postawionym pałacu, spotkają małego Fryderyka Chopina z mamą.

Janowski sformułował też pewną wizję futurystyczną (cytował ją Janusz Dunin w książce *Warszawa fantastyczna*). Jej treść znajdujemy w rozdziale *Tajemnicza przyszłość. Rok 2070*. Oto Duch Warszawy pokazuje chłopcom stolicę w przyszłości. Widzą więc centralny dworzec, a na nim pociągi relacji Pekin-Londyn i Kalkuta-Sztokholm i zagranicznych podróżnych; słyszą jak jeden z nich mówi do innych: *Witam was, panowie, w tej stolicy świata, gdzie krzyżują się interesy Wschodu i Zachodu*; dowiadują się, że w mieście płaci się *piastami*; potem przyjaciele obserwują pasażerskie samoloty wylatujące do różnych miast Polski, tramwaj z Wilanowa do Modlina (ale konna dorożka też się jeszcze pojawia), 11 mostów, uprzejmych dla siebie uczestników ruchu drogowego; słyszą, że Warszawa liczy 8 mln mieszkańców.

Wreszcie następuje to, czego być może nawet bez czytania książki czytelnicy tego artyku-

łu się spodziewają – przebudzenie! Na cmentarzu Wolskim budzących się ze snu chłopców znajduje ogródnik. Pojawia się też szukający chłopców od środka nocy profesor Szpadelski, któremu Wittek opowiada o przygodach z Duchem Warszawy.

Na kartach książki widoczna jest wiara Janowskiego w postęp świata: *Świat idzie naprzód, jest coraz doskonalszy (...), bo przecież coraz więcej ludzie się uczą, coraz są szlachetniejsi, coraz bardziej ludzcy i dobrzy*.

Są też jednak elementy w książce Janowskiego, które nie powinny być dzisiaj brane za wzór w pisaniu dla młodych. Na przykład we fragmencie opisującym budzący grozę akt odebrania sobie życia przez żołnierza (po zelzeniu innego Polaka przez wielkiego księcia Konstantego) czytamy, że dzieci powinny o tym wiedzieć, *bo one będą dalej prowa-*

Piękna jest też poetyckość niektórych opisów. Oto przykład: *Wielka srebrzysta tarcza księżycza wypłynęła gdzieś zza Saskiej Kępy i zalala światłem miasto, otulone w ciszę* (przypomina to treść, a przede wszystkim ilustracje autorstwa Anny Styło-Ginter wydanej wiele lat później w serii „Poczytaj mi mamo” książki Hanny Łochockiej *Księżyc nad Warszawą*).

Do książki dołączone są *Rady i uwagi* dla nauczycieli-przewodników, jak powinni zorganizować wycieczkę, jak ją poprowadzić, a także jak przedstawić omawiane fakty na stacjonarnej lekcji. Pytania kontrolujące pozwalają zapamiętać i zrozumieć przez uczniów przekazywane w książce fakty i wiedzę.

W książce zamieszczone są fragmenty utworów literackich, źródeł historycznych czy też patriotycznych pieśni. Jest też jeden z ulubionych utworów Janowskiego: piosenka z refrenem „Choć chłodno i głodno, żyję sobie swobodno”, którą – jak wiemy z innych źródeł – lubił śpiewać prowadząc wycieczki.

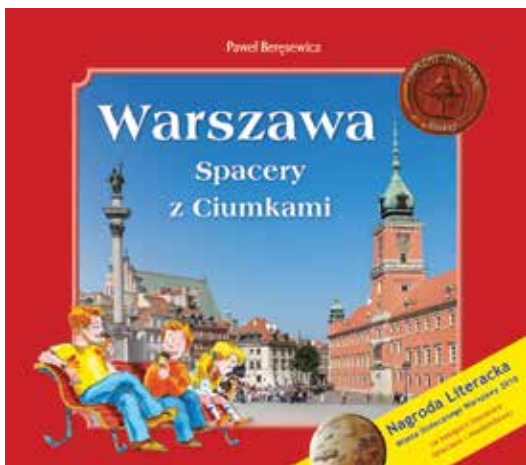
Na końcu książki jest bibliografia materiałów.

Mimo że język i niektóre fragmenty *Ducha Warszawy* nie pozwalają na swobodne czytanie książki przez młodych czytelników dzisiaj lub czytanie im jej przez dorosłego *in extenso*, to z powodzeniem jej treść może stać się inspiracją do zorganizowania wycieczki po stolicy, gry miejskiej, konkursu plastycznego, literackiego lub warszawianistycznego. Dobrze, że mamy też współczesne próby pisania o Warszawie w sposób podobny do twórczości Janowskiego, jak np. książka *Warszawa. Spacer z Ciumkami* Pawła Beręsewicza. Dobrze też, że zdarzają się reprints dawnych krajoznawczych książek, jak *Tajemnice Łazienek* Zuzanny Rabskiej, wydane przez Muzeum Powstania Warszawskiego. Warto korzystać z przedwojennej krajoznawczej książki dla dzieci i młodzieży!

Janusz Dobrzyński

BIBLIOGRAFIA

- Paweł Beręsewicz: *Warszawa: spacer z Ciumkami*. Il. Aleksandra Kłapyta, Suren Vardanian. Kraków: Wydawnictwo Skrzat, 2009, ISBN 9788374372794
- Aleksander Janowski: *Duch Warszawy: pogadanki krajoznawcze*. Wyd. 2. Warszawa: Wydawnictwo M. Arct, 1921.

dziły rozpoczęte dzieło. Trzeba przed młodym czytelnikiem poruszać wszystkie trudne tematy, ale o tych najdelikatniejszych i najdrastyczniejszych powinniśmy pisać tak, aby kreować świat wolny od takich dramatów, jak targnięcie się na własne życie.

Wróćmy do jasnych stron książki. Ujawnia się w niej pewien model podejścia pedagogicznego, które ilustruje np. nie ganień uczniów za większe zainteresowanie zapasami jedzenia niż opowiadaniem przewodnika czy pozwalanie, aby uczniowie z większą charyzmą pomagali w utrzymaniu porządku nauczycielowi-przewodnikowi. Dobrym obrazem sądu autora o młodych są słowa opata z Czerwińska po zganieniu chłopca dającego księciu radę dotyczącą handlu: *Zaniechaj, Bolko, czasem przez usta maluczkich przemawia mądrość, dojrzałych głów godna*.

PRZECIĄG

AKADEMIA MĄDREGO DZIECKA – RĄDOSNE ODKRYWANIE ŚWIATA!

Wydawnictwo HarperCollins Polska proponuje dzieciom kolejną odsłonę cyklu „Akademia Mądrego Dziecka”, która bawi, uczy i wspomaga wszechstronny rozwój dziecka. Tym razem do rąk czytelników trafią aż trzy nowe podserie – „Pierwsze zagadki”, „Niesamowite zwierzęta” oraz „Zwyczaje zwierząt”, a także kolejne tytuły w ramach dobrze znanego i lubianego cyklu – „Pierwsze bajeczki”. Książki adresowane są do młodszych dzieci i ich rodziców oraz opiekunów – do wspólnej nauki, zabawy, oglądania i odkrywania otoczenia. Wszystkie nowości są już dostępne w sprzedaży. Małe dzieci, to mali odkrywcy. Chcą wiedzieć wszystko na temat tego co dzieje się wokół nich. Warto zatem pokazać dzieciom w ciekawy sposób, jak działa świat. Książeczki z tych serii oprócz wartościowych informacji zawierają też atrakcyjne detale, jak ruchome elementy, okienka czy rozkładane strony, które pobudzają ciekawość maluchów i zachęcają je do interakcji, wspierając przy tym również np. małą motorykę. Cztery tytuły z prostymi, angażującymi zagadkami dla najmłodszych i niespodzianką za

prawidłowe ich rozwiązanie to: *Nad morzem, Mój świat, Zwierzęta i Smakołyki*. Książeczki pomagają ćwiczyć wyobraźnię i uczą abstrakcyjnego myślenia. Zachęcają do szukania związków przyczynowo-skutkowych. W każdej pozycji dziecko znajdzie 5 dużych ilustracji. Strony są złożone na czworo, a maluch stopniowo odsłania fragmenty obrazka i poznaje odpowiedzi, ćwicząc przy tym sprawność dłoni i palców. Na końcu ukryto różne niespodzianki – puzzle, kolorowankę wielokrotnego użytku, a nawet lusterko.

Oprac. na podstawie inf. prasowej

PAPCIO CHMIEL,

**CZYLI KILKA SŁÓW O ŻYCIU I TWÓRCZOŚCI
HENRYKA CHMIELEWSKIEGO**

Papcio Chmiel, czyli Henryk Chmielewski, znakomity rysownik, autor znanych komiksów z kultowymi bohaterami: Tytusem, Romkiem i A'Tomkiem, zmarł 22 stycznia 2021 r. w wieku 96 lat. Do ostatnich chwil życia pracował nad wydaniem nowego albumu. Władze samorządowe stolicy planują uczcić pamięć wybitnego mieszkańca miasta, w postaci muralu (murali) nawiązującego do jego twórczości, ulicy lub ronda jego imienia, wykonania instalacji (np. słynny wannolot) usytuowanych w pobliżu Centrum Nauki Kopernik na Powiślu. Na razie są to tylko plany.

Henryk Chmielewski urodził się i mieszkał w kamienicy nazywanej Piwnicą Gdańską przy ul. Nowomiejskiej 18/20 m. 7 w Warszawie. Zniszczony w 1944 r. budynek nie został odbudowany po wojnie (w tym miejscu znajduje się zrekonstruowany Barbakan). Przed wybuchem II wojny światowej uczęszczał do szkoły powszechnej oraz gimnazjum. Był członkiem 70 Warszawskiej Drużyny Harcerskiej. W marcu 1943 r. złożył przysięgę i został żołnierzem Armii Krajowej. Otrzymał pseudonim „Jupiter”. We wrześniu 1943 r. rozpoczął naukę w nowo uruchomionej Państwowej Szkole Budownictwa. Brał udział w walkach w powstaniu warszawskim, m.in. w okolicach Okęcia, gdzie został ranny w nogę. W 1945 r., z powodu zniszczenia lewobrzeżnej Warszawy zamieszkał w Łodzi. Przed powołaniem do wojska (Toruń) pracował jako kreślarz, zaś po przejściu do cywila w 1947 r. jako rysownik, początkowo w „Świecie Przygód”, następnie w „Świecie Młodych”. W latach 1950–1956 studiował na Akademii Sztuk Plastycznych w Warszawie na Wydziale Grafiki.

▲ fot. Dawid Skoblewski, CC BY 2.5

WYBÓR

PRZĘDZA

Był autorem kontynuacji serii komiksowej *Sierżant King z królewskiej konnicy* (1947) oraz komiksów własnego pomysłu *Półrocze bumelanta* (1951) i *Witek sprytek* (1955-1956). Popularność przyniosła mu, ukazująca się od 1957 r., seria komiksów „Tytus, Romek i A'Tomek”, która rozeszła się łącznie w wielomilionowym nakładzie. Przez wiele lat pracował w czasopiśmie „Świat Młodych”, w którym publikował kolejne odcinki. Do maja 2010 r. ukazało się 31 części serii komiksów „Tytus, Romek i A'Tomek”. Fantastyczne przygody trójki bohaterów rozpalili wyobraźnię młodych miłośników komiksów, tym bardziej, iż ich akcja oparta była często na bieżących wydarzeniach (o treści komiksów decydowała często Służba Bezpieczeństwa). Zainteresowanie przygodami Tytusa, Romka i A'Tomka było na owe czasy bardzo duże, sytuację można przyrównać do przyszłej „Potteromanii”. Pojawiły się znaczki pocztowe z wizerunkami literackich bohaterów (2009), drukowany kalendarz (wersja limitowana) na rok 2011 z rysunkami Chmielewskiego. W latach 1989-1990 powstały dwa dziesięciominutowe odcinki serialu animowanego pt. „Narodziny Tytusa” oraz „Edukacja”. Dwanaście lat później na pod-

stawie scenariusza wyłonionego w drodze konkursu powstał pełnometrażowy film animowany „Tytus, Romek i A'Tomek wśród złodziei marzeń”. W styczniu 2005 r. premierę miała gra komputerowa „Tytus, Romek i A'Tomek – Armia zbuntowanych robotów”. Pod koniec 2011 r. wydawnictwo Agora wydało słuchowisko CD na podstawie XIII książki „Tytusa, Romka i A'Tomka – wyprawa na wyspy nonsensu” z dołączoną książeczką z rysunkami Papića Chmiela. Natomiast w 2015 r. wydawnictwo Egmont wydało grę planszową „Tytus, Romek i A'Tomek”, a Prószyński i S-ka komiks *Elementarz*.

Papcio Chmiel napisał też autobiografię *Urodziłem się w Barbakanie* (1999) oraz będącą jakby drugim tomem tej biografii, książkę *Tytus zlustrowany* (2007). Trzecia część tego autobiograficznego cyklu to *Tarabanie w Barbakanie* (rozszerzona wersja pierwszego tomu *Urodziłem się w Barbakanie*) – wydana pod koniec 2013 r.

Pracował do ostatnich chwil życia, „ostatnie plansze do ostatniego albumu wysłał do wydawnictwa Prószyński i S-ka na początku grudnia i przed Nowym Rokiem dokończył opisy, pisał, że nie może doczekać się premiery. I nie doczekał się, bowiem album wyszedł 6 dni po jego śmierci. Nosi tytuł *Tytus, Romek i A'Tomek pomagają księżciu Mieszkowi ochrzcić Polskę*”, a słowa na ostatniej stronie są prorocze – Tytus mówi: „Koniec śmichów. Jestem już uczłowieczony, tylko ostrzygę futro”.

Będzie nam brakowało jego dowcipu, ironii, nowych przygód ulubionych bohaterów literackich. Pozostaną komiksy Papića Chmiela i pamięć czytelników.

Za swoją twórczość został uhonorowany Orderem Uśmiechu, a także prestiżowymi odznaczeniami (m.in. Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, 2009; Medal Stulecia Odzyskanej Niepodległości, 2010; Nagroda „Zasłużony dla Komiksu Polskiego, 2019).

Oprac. J. Ch.

Online z przyrodą. Ferie w bibliotece

Koszalińska Biblioteka Publiczna zapraszała dzieci, młodzież oraz wszelkie osoby zainteresowane pracą twórczą, chcące wartościowo spędzić swój czas wolny do korzystania z materiałów powstałych na potrzeby wydarzenia „Online z przyrodą. Ferie w bibliotece”, które miało miejsce w dniach 4-15 stycznia 2021 r. W tym czasie, codziennie od godziny 12:00 na kanale YouTube i fanpage'u Koszalińskiej Biblioteki Publicznej zamieszczane były kolejne relacje.

Odbyły się warsztaty plastyczne z instruktorką **Weroniką Olesiak**. Dzieci, młodzież oraz wszelkie osoby zainteresowane pracą twórczą, które pragnęły obudzić swoją kreatywność oraz fajnie spędzić wolny czas podczas ferii zimowych, wykonywały warzywa z masy solnej, wycinały, malowały oraz tworzyły konstrukcje opierając się na własnej wyobraźni.

Do kreatywnego spędzania czasu wolnego zachęcała także instruktorka **Dorota Stasiak**, która pokazała kilka fajnych pomysłów na spędzenie czasu wolnego. Przekonywała dzieci, że np. prezenty zrobione własnoręcznie są najbardziej wartościowe. Była to lekcja ekologii, nadawania rzeczom drugiego życia, rozwijania kreatywności.

W wirtualnej przestrzeni znajduje się zapis spotkania ze znanym i lubianym miłośnikiem dzikich zwierząt, **Marcinem Kostrzyńskim**, leśnikiem, filmowcem, obserwatorem dzikiego życia i obrońcą praw zwierząt. Autor słynnego kanału na YouTube – „Marcin z Lasu”, przedstawił dzieciom swoje filmy przyrodnicze. Opowiedział w nich o tym co kryje się w lesie w ciągu całego roku. Jak wygląda przyroda i życie dzikich zwierząt podczas trwania wiosny, lata, jesieni oraz zimy.

Kolejnym naszym gościem była znana i lubiana autorka książek dla dzieci i młodzieży, dziennikarka radiowa, propagatorka kultury, **Barbara Gawryluk**. To spotkanie, oparte było na treści jej książek *W Zielonej dolinie* oraz *Owocowe bajki*. Wszyscy chętni dowiedzieli się m.in. o wakacyjnych przygodach w gospodarstwie agroturystycznym w Beskidzie Niższym, gdzie dzieci z Zielonej Doliny spędzały wakacje

z dziećmi z miasta. Autorka opowiedziała o lesie pełnym poziomek, jagód, malin i pachnących ziół, o trollach, skrzatach, czarownicy i zaczarowanej mocy leśnych owoców... Obejrzyjcie sami!

W naszych mediach społecznościowych jest dostępne również inspirujące i kreatywne spotkanie z **Tomaszem Samojlikiem**, doktorem habilitowanym nauk biologicznych, który pisze książki, rysuje i tworzy komiksy, przekazując wiedzę przyrodniczą swoim młodym odbiorcom. Podczas spotkania na bazie swoich książek i komiksów (m.in. serii książek o żubrze Pompiku, komiksów *Ryjówka przeznaczenia* i *Umarły Las*, picturebooków *O retyl! Przyroda* i *O retyl! Przyroda świata* oraz książki harmonijkowej *Pikotek chce być odkryty*) autor opowiedział o fascynującym świecie przyrody.

Podczas części warsztatowej uczestnicy dowiedzieli się, jak proste może być rysowanie bohaterów książek i komiksów. Spotkanie rozwijało zainteresowania czytelnicze, promowało wśród dzieci książki o tematyce przyrodniczej.

Uwaga! Wszystkie filmy cytowane w artykule są prezentowane na kanale na YT oraz na fanpage'u Koszalińskiej Biblioteki Publicznej i można je obejrzeć w dowolnym terminie (lub oglądać kilka razy).

Zapraszamy przed ekrany!

Sylwia Olesiak
Koszalińska Biblioteka Publiczna

BIBLIOTEKA - GOSPODARSTWO

ARKA CZASU

Z pewnością poezja drugiej wojny światowej nie należy do najłatwiejszych tematów do rozmów z młodzieżą. Śmierć, wojna, zagłada czy powstanie warszawskie są to zagadnienia, o których trudno rozmawiać zwłaszcza z młodzieżą czy dziećmi. Jak znaleźć wspólny język w tym temacie? Jak zrealizować zajęcia, by z jednej strony ukazać brutalność i horror wojny, a z drugiej zainteresować uczniów i ułatwić im zrozumienie tekstu literackiego?

To pytania, które często zadają nam nauczyciele. Sami też się nad nimi zastanawiamy, dlatego zainicjowaliśmy projekt „Arka czasu”. Działania w ramach naszej inicjatywy podzielono na cztery tematy wokół książek z wojennej literatury dziecięcej i młodzieżowej: pamiętniki dzieci, wiza do życia, czyli Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, poezja wojenna, książki o wojnie: *Mirabelka* i *Arka czasu*.

Na zajęciach poświęconych poezji wojennej omawiano życie i twórczość Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Podczas zdalnej lekcji uczniowie zostali zapoznani z biografią poety jako przedstawicielem swojego pokolenia, omówiony został także wiersz *Zwycięzcy*. Podopieczni mieli okazję wysłuchać audio wiersza. Następnie poproszono wychowanków o podzielenie się refleksjami na temat tego, co usłyszeli. Zwrócono uwagę, że Baczyński to jeden z przedstawicieli pokolenia Kolumbów wraz z wyjaśnieniem, skąd wzięła się ta nazwa. Na zakończenie została zaprezentowana wystawa książek o tematyce wojennej dla dzieci i młodzieży.

„Arka czasu” to projekt realizowany przez Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Publiczną Bibliotekę Pedagogiczną w Koninie oraz Filię w Kole. Celem projektu było zapoznanie z tematem II wojny światowej oraz rozpowszechnienie czytelnictwa wśród

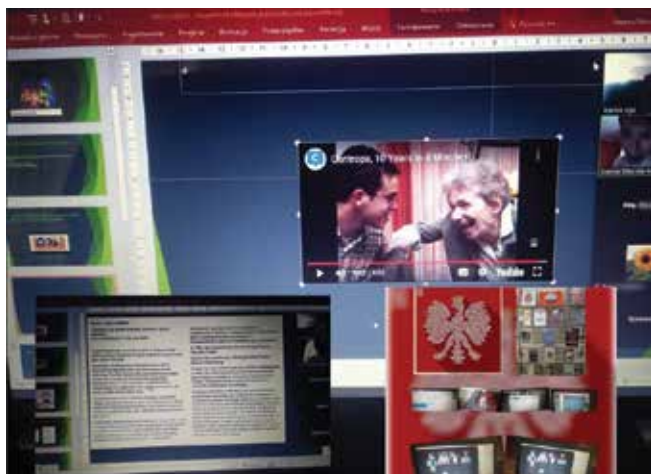
młodzieży. Projekt wspomagał edukację historyczną z wykorzystaniem literatury, a przede wszystkim uwarściwiał na los drugiego człowieka. Poprzez pracę z książką uczestnicy projektu dowiedzieli się czym jest wojna, poznali podstawowe informacje dotyczące II wojny światowej.

Zajęcia w ramach „Arki czasu” adresowane były do grupy uczniów ze szkół: Polskiej Szkoły Przedmiotów Ojczystych im. św. Kazimierza/Bluecoat Beechdale Academy, Harvey Road NG8 3GP Nottingham, Wielka Brytania oraz Szkoły Podstawowej nr 12 w Koninie. W spotkaniach uczestniczyła cudowna młodzież z klas: 8A, 8C, 8D pod opieką fantastycznych nauczycieli z pasją, którzy wspierają, inspirują i uczą myśleć swoich podopiecznych – Jolanty Żukowskiej oraz Barbary i Zbigniewa Osajdów.

Karola Glasner
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
w Gdańsku – Filia w Kościerzynie

Agnieszka Jarolewska
CDN Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Koninie

Joanna Sikorska-Adamowicz
Polska Szkoła Przedmiotów Ojczystych
im. św. Kazimierza/Bluecoat Beechdale Academy
Nottingham, Wielka Brytania

▲ Fot. w artykule z archiwum biblioteki

Strzał w dziesiątkę, czyli Salonik Literacko- -Artystyczny w Inowrocławiu

13 maja 2011 r. w Bibliotece Miejskiej im. Jana Kasprowicza otwarto pierwszą w jej historii salę przystosowaną specjalnie do organizacji imprez kulturalnych. „Piękne miejsce! Z życzeniami wielu wspaniałych spotkań z duchem artystyczno-literackiej atmosfery” – taką dedykację wpisał jeden z uczestników wernisażu wystawy prac **Aby Warszawskiej-Nobis**, inaugurującego działalność **Saloniku Literacko-Artystycznego**. Z bez mała dziesięcioletniej perspektywy można stwierdzić, że te życzenia się spełniły.

W miejscu ekspozycji czasowych odbywają się też spotkania autorskie, warsztaty artystyczne, projekcje filmowe i koncerty. Rocznie to niemal setka wydarzeń kulturalnych i kilkanaście tysięcy odwiedzających. Z inowrocławianami i przybyszami z innych miejscowości spotkały się w Saloniku znakomitości literatury (Hanna Krall, Andrzej Stasiuk,

Wojciech Kuczok, Mariusz Szczygieł, Joanna Bator, Dorota Masłowska), dziennikarstwa (ksiądz Adam Boniecki, Cezary Łazarewicz, Marek Niedźwiecki, Tomasz Raczek), teatru i kina (np. Barbara Kraftówna, Zofia Kucówna, Stanisława Celińska, Anna Seniuk, Grażyna Szapołowska, Jan Nowicki, Jerzy Radziwiłłowicz, Jerzy Gruza), nauki (np. profesor Jerzy Bralczyk), muzyki (np. Krzesimir Dębski), satyry (Krzysztof Daukszewicz, Andrzej Poniedziałski), sportu (Władysław Kozakiewicz, Krzysztof Wielicki). Zaproszeni goście opowiadali o swojej twórczości, życiu prywatnym oraz odpowiadali na pytania publiczności. Ich dedykacje zostały wpisane w kronikę Biblioteki Miejskiej.

Na co dzień w Saloniku wyłożona jest kronika, do której może się wpisać każdy chętny. Najczęściej odwiedzający dzielą się wrażeniami po obejrzeniu wystawy. Ku radości inowrocławskich

bibliotekarek i bibliotekarzy najczęściej pojawiające się epitety to: „piękna”, „super”, „ciekawa”, „inspirująca”, „pouczająca”, a nawet: „imponująca”.

„Piękna wystawa. Dzięki niej poprawił mi się humor” – wpisano 13 czerwca 2011 r. Wizyta w Saloniku może działać więc terapeutycznie, czego dowodzą też wyznania po wernisażu kolaży i spotkaniu autorskim z Hanną Bakulą w ciemny i zimny wieczór styczniowy 2012 r.: „Kilka bardzo przyjemnych chwil i zupełne oderwanie od szarej codzienności”, „Spotkanie dodało mi odwagi życiowej”.

➤ Fot. w artykule z archiwum biblioteki

BIBLIOTEKA - GŁODOWIECKO

Niejednokrotnie wpisy nawiązują (czy świadomie?) do słów Cezara: „Veni, Vidi, Vici”: „Byłyśmy, zobaczyłyśmy i z chęcią tutaj powrócimy” (18.05.2011), „Przybyłyśmy, zobaczyłyśmy i się zachwyciłyśmy. Piękna wystawa!” (lato 2019 r.), „Przybyliśmy, zobaczyliśmy, było super” (wrzesień 2019 r.) Niekiedy wizyta w Saloniku wyzwala wenę poetycką. Oto dwuwiersz z 5 września 2011 r. (ocenę jego wartości artystycznej pozostawiam czytelnikowi):

„Radość okala me serce
niczym kamień na nerce”.

Pani Barbara o wystawie poety i malarza Michała Siewkowskiego napisała ewangelicznie:

„I stało się słowo...
Słowo stało się obrazem
a obraz słowem”.

Spotkanie z Markiem Fiedlerem w 2012 r., połączone z wernisażem wystawy fotografii jego ojca, Arkadego, tak podsumowała Teresa:

„bez owijania w bawełnę i remanentów
świetnie bawił swych
przybyłych na spotkanie
swych klientów”.

Ekspozycje w Saloniku wyzwalają nie tylko talenty literackie. Po obejrzeniu wystawy o modzie XIX w. latem 2012 r. Przemysław wyznał: „Wspaniała wystawa tematyczna, duża możliwość pobudzenia swych marzeń i zmysłów”. Prezentacja haftu krzyżkowego skłoniła do zwierzenia: „Moja wyobraźnia została bardzo pobudzona”. Jedenastoletnia Ania z Kruszwicy może miała problemy z ortografią, ale nie omieszkła wyrazić swojej opinii „Piękne chafty. Najbardziej podobał mi się z tymi wilkami”. Czasem wybór najciekawszego eksponatu może zaskakiwać, jak przy okazji wystawy o Japonii w rysunkach Andrzeja Wajdy („Podobało mi się, szczególnie kimono – Tymon z Torunia lat 6”) lub fotografii i pamiątek z Afganistanu, dokumentujących m.in. misję inowrocławskich żołnierzy („Wielce interesująca wystawa, w szczególności bazarek”).

Prezentacje dla dzieci silnie oddziałują także na dorosłych. Oto wpis z 31 sierpnia 2011 r., po obejrzeniu wystawy o Misiu Uszatku: „Sentyment i urok dawnych lat, warto wracać, bo to nasza hi-

storia i nasze dziedzictwo, które buduje nasze dzisiaj, choć dzisiaj jest trudne do oceny, oceni nas przyszłe pokolenie, ale warto pracować nad tym, by przyszłe pokolenie nas również z rzewną nutką wspominało”.

Prezentacje historyczne, nawiązujące do walk o niepodległość, inspirują do wzruszających refleksji. „Serdecznie dziękuję za zorganizowanie wystawy, by przypomnieć nam, ile musieliśmy poświęcić, by odzyskać wolność” (ekspozycja w 150. rocznicę wybuchu powstania styczniowego), „Dziękuję za realizację doskonałego pomysłu – upamiętnienia rocznicy wybuchu zwycięskiego powstania. Chwała bohaterom. Wnuczka Powstańca”, „Jako inowrocławianin jestem dumny z postawy moich przodków w zwycięskim zrywie powstania wielkopolskiego”, „Dziękujemy za trud stworzenia tej ciekawej wystawy. Mieszko i Maciek, i Mama z Krakowa” (z okazji wystawy o powstaniu z lat 1918/1919). „Ze wzruszeniem i pokorą, smutkiem i wspomnieniami o tacie Alojzym Nowickim i jego towarzyszy mi takiej doli. Córka Grażyna”, „Smutna wystawa... popłakałam się. Polacy – piękny, dzielny naród!” (z okazji ekspozycji o rocznicy wybuchu II wojny światowej).

Pokaz dziecięcych rysunków, nawiązujący do katastrofalnych pożarów lasów najmniejszego kontynentu, uświadamiała współczesne zagrożenie: „Tylko idioci i ludzie bez serca nie widzą postę-

pujących w zastraszającym tempie zmian klimatycznych”, „Ciekawe prace, różnorodne techniki. Dzieci zachwycone pomysłem przedstawienia problemów Australii”.

Wernisaż prac wrocławskiej artystki Małgorzaty Waszkiewicz pt. „Malowane stopami” skłonił uczniów jednego z inowrocławskich liceów do wpisów: „Dziękujemy za dzisiejsze spotkanie, które dało nam siłę i motywację do spełniania marzeń. Otworzyło nam oczy na to, że nawet osoba niepełnosprawna może tyle co my, a nawet więcej. Nauczyło nas doceniać to, co mamy. I szanować życie własne, jak i bliźniego. Życzymy dużo zdrowia, siły oraz wielu inspiracji do tworzenia tak pięknych dzieł, jak do teraz”.

W kronikach odnajdujemy więcej refleksji na tematy artystyczne wpisanych pod wrażeniem wizyty w bibliotece, takich jak: „Sztuka łączy wszystkich”. Zmarły w 2018 r. inowrocławski poeta Roman Senski napisał z okazji prezentacji prac rękodzielniczych, powstałych na warsztatach w bibliotece: „Sztuka nie ma granic. Granice przekracza twórca. Ta wystawa to maestria w pokonywaniu siebie. Gratuluję artystom stworzenia cudownej atmosfery. Życzę dalszego uporu w tworzeniu i pokonywaniu materii”. Obrazy współczesnego artysty skłoniły Piotra do wyznania: „Sztuka nowoczesna kołuje mą percepcją, nie wiem jak to odbierać, ale chcę więcej”.

Uczniowie jednej z inowrocławskich klas dwujęzycznych nie tylko wyrazili podziw dla twórczości Marii Dąbrowskiej, ale też nieświadomie przyznali się do braków w znajomości angielskiej ortografii i rodzaju twórczości autorki *Nocy i dni* („Thank

you for the grate meeting with Maria Dąbrowska and her poems”). Katarzyna odwiedziła na tej wystawie potraktowała bardziej praktycznie: „Piękna wystawa, wiele ciekawych, rzadko spotykanych materiałów, które wykorzystam w swojej pracy magisterskiej”. Młodzież dzieli się niekiedy bardzo osobistymi wyznaniem („Kocham Klaudię!!!”), składa zaskakujące propozycje („Powiedz Wojtek i zamknij[j] oczy na 10 sek. A ja się zjawię”), a sprowokowana, sięga po ironię – gdy np. w ramach zadania domowego z języka polskiego ma napisać relację z wystawy – jak we wpisie ozdobionym serduszkami: „Serdecznie dziękujemy prof. Wojciechowskiej za tak ujmujące zadanie domowe!”. Młodzieńcza kreatywność przejawia się też w podpisach, takich jak: „Cyber Marian”, „lord Kruszwił”, „El wariato”, „Stonka” czy „Lord Dominika z Turzan”. Grupa z Centrum Kształcenia Ustawicznego została natomiast zaskoczona ekspozycją o Henryku Sienkiewiczu: „Bardzo nam się podobała wystawa książek oraz puzzle. Okazuje się, że na wystawie też można się bawić”. Agnieszka z okazji prezentacji zbiorów inowrocławskiego licealisty Bartosza Kujawy w marcu 2018 r. napisała: „Pokazałeś, że młody człowiek może interesować się czymś więcej niż smartfonem i graniem. Cieszę się, że mogłam przenieść się w magiczny świat cyrku”. Wystawa o podinowrocławskich, średniowiecznych grodziskach, przygotowana przez uczniów pod kierunkiem polonisty Łukasza Oliwkowskiego, też wywarła duże wrażenie: „Wystawa jest niesamowita, podziwiam ogrom pracy i zazdroszczę młodzieży, że dziś mogą się uczyć i mają takich nauczycieli”.

Poznać można też opinie o Saloniku i pracy bibliotekarzy: „Salonik jest uroczy i rozszerzający horyzonty myślowe”, „Jestem zaszczyczony wizytą w tym czarownym miejscu!”, „Z podziękowaniem za kulturalne spotkania i miłe wieczory z ludźmi sztuki i pióra”, „Moje Rodzinne Miasto. Mój Azylek Kulturalny. Podziękowania z obczyzny. Michał”, „Super Biblioteka. Oby tak dalej. Pozdrawiam gorąco całuski Ola J.”, „W Bibliotece Miejskiej jest bardzo elegancka atmosfera”, „Wdzięczność jest pamięcią serca – dziękujemy za zaangażowanie i serdeczność, z jaką przyjeśliście naszą grupę – to mocno bijące serce tego miasta. Grupa Domu Dnienne-go Pobytu Stowarzyszenia im. Brata Alberta w Inowrocławiu”, „Wystawa bogata, wzrusza pochodzących z Wileńszczyzny. Napisy zbyt drobne – kto je przeczyta. Bronisława (z Kętrzyńska i Wilna)”, „Do Wilna należy się wybrać. Wystawa to tylko namiastka

tego, co miasto ma do zaoferowania. Emerytowany nauczyciel".

Dwa ostatnie wpisy pojawiły się podczas prezentacji fotografii miasta młodości Czesława Miłosza (i pani Bronisławy) latem 2019 r. Młodzi (i o bystrzejszym wzroku) odwiedzający tak oceniali ekspozycję z okazji setnej rocznicy urodzin noblisty w roku 2011: „Jaka to przyjemność wejść w tak przejrzyste wspomnienie”, „Dziękujemy za lekcję literatury i prawdziwego człowieczeństwa”.

Znakomita twórczyni książek obrazkowych Iwona Chmielewska napisała „Biblioteka jest dla mnie miejscem prawie świętym!” Artysta plastyk

Jolanta Młodecka do podziękowań za organizację dołączyła rysunek. Wystawa „Historia Polski według komiksu” skłoniła ucznia Centrum Kształcenia Ustawicznego do stworzenia własnej historii obrazkowej. Czasem sam tekst może przyprawić o zawrót głowy.

Salonik odwiedzają goście z daleka i bardzo bliska, równie niezwykli, o czym może świadczyć wpis młodego inowrocławianina: „Bardzo się cieszę, że mogłem zobaczyć wystawę i poczytać listy pisane przez Sławomira Mrożka do mojego tatusia Marcina, i bardzo się cieszę, że mogłem bardziej poznać wujka mojego taty. Robert”.

Pod koniec 2019 r. Przemek napisał: „Super spotkania :) Super: brydże, szachy, wyszywania, gimnastyki i spotkań różnych: dziękuję za rok 2019, wierząc, że rok 2020 będzie też super”. Jak wiemy, te życzenia, niestety się nie spełniły, niemniej, czekając na opadnięcie pandemicznej fali, inowrocławscy bibliotekarze planują następną dziesięciolatkę w Saloniku, co najmniej równie bogatą, jak miniona. I mają nadzieję, że potwierdzą to przyszłe wpisy w kronikach.

Bartosz Wiśniewski
Salonik Literacko-Artystyczny
Biblioteka Miejska im. Jana Kasprówicza

Podcasty cieszą się dużą popularnością

W Polsce w ostatnim okresie podcasty cieszą się dużą popularnością. Czym one są? To nagrania audio umieszczane w internecie dotyczące różnych tematów. Można je nazwać radiem na żądanie, bo słuchacze sami mogą wybrać najlepszą dla siebie porę na włączenie nagrania. Poszczególne podcasty różnią się długością trwania oraz formą: mogą to być solowe wypowiedzi lub wywiady. Jak słuchać? Zdecydowanie najwygodniejszy do tego celu jest smartfon. Warto posiadać na urządzeniu zainstalowaną odpowiednią aplikację np. Spotify, Google Podcasts, Apple Podcasts itp. Poszczególnych odcinków można słuchać online lub pobrać i odsłuchać je offline.

Podcast pt. „Bibliowrotek” to propozycja Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marii Kozackowej w Dąbrowie Tarnowskiej. „Audycja” poświęcona jest literaturze, kulturze oraz bibliotece jako miejscu, w którym każdy odnajdzie przestrzeń dla siebie. Zachęcamy do posłuchania.

Podcast ten powstał jako wynik szkolenia w ramach projektu „Wirtualne szkolenia = realne kompetencje” realizowanego przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w ramach programu MKiDN „Kultura w sieci”, którego operatorem jest Narodowe Centrum Kultury.

Współpraca Biblioteki Pedagogicznej ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski w Swarzędzu

Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Poznaniu Filia w Swarzędzu oraz Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski im. Leszka Grajka w Swarzędzu to dwie instytucje działające w tym mieście od 30 lat.

Biblioteka powołana została do zaspokajania potrzeb edukacyjno-szkoleniowych nauczycieli szkół i przedszkoli z terenu objętego jej działaniem, co wiąże się z gromadzeniem specjalistycznej literatury, prowadzeniem wspomaganie szkół i placówek oświatowych w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych poprzez

organizowanie wykładów, warsztatów i szkoleń dla nauczycieli, a także prowadzeniem otwartych zajęć edukacyjnych i czytelnich. Natomiast Stowarzyszenie założone zostało w celu działania na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Organizuje dla nich zajęcia w zakresie wczesnej interwencji, rehabilitacji ruchowej, terapii pedagogicznej, logopedycznej, zajęć z psychologiem, dogoterapii czy hipoterapii, a w działających przy Stowarzyszeniu Warsztatach Terapii Zajęciowej, w specjalistycznych pracowniach (krawieckiej, plastycznej, technik różnych, komputerowej, ceramicznej, gospodarstwa domowego i stolarskiej) dorosłe osoby z niepełnosprawnością doskonalą swoje umiejętności zawodowe. Choć instytucje te znacznie różnią się od siebie, od wielu lat współpracują na wielu płaszczyznach. Wytyczone wspólne cele i priorytety Biblioteki oraz Stowarzyszenia, skutkują podjęciem wielu ciekawych inicjatyw, w których beneficjentami są osoby niepełnosprawne w gminie. Do dwóch najistotniejszych i najkorzystniejszych dla

BIBLIOTEKA - GOSPODOWSKO

Fot. w artykule z archiwum biblioteki

osób niepełnosprawnych działań wypracowanych przez Bibliotekę Pedagogiczną i Stowarzyszenie należą: prowadzenie punktu bibliotecznego oraz organizowanie wystaw. Punkt biblieczny powstał w Stowarzyszeniu 6 lat temu. Biblioteka Pedagogiczna wypożycza do punktu bibliotecznego swoje zbiory. Jest to przede wszystkim fachowa literatura dla specjalistów pracujących w Stowarzyszeniu z osobami niepełnosprawnymi. Dzięki niej mogą oni stale się dokształcać, poszerzać swoją wiedzę i podnosić kompetencje. Drugi rodzaj zbiorów udostępnianych w punkcie bibliotecznym stanowi literatura dla podopiecznych Stowarzyszenia. Są to zarówno książki z zakresu literatury pięknej, dostosowane do potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych, jak również audiobooki zakupione z myślą o osobach niewidomych i niedowidzących. Inną formą współpracy, która na przestrzeni ostatnich lat cieszy się dużym zainteresowaniem społeczności lokalnej są organizowane

w Bibliotece wystawy prac podopiecznych Stowarzyszenia. Dorośli doskonalą swoje umiejętności w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej w Warsztacie Terapii Zajęciowej, a efektem ich pra-

cy są liczne wystawy. Biblioteka regularnie je organizuje w swojej placówce. W ostatnich latach zorganizowane zostały m.in. ekspozycje obejmujące przekrojowy wybór prac osób niepełnosprawnych. Były to cykle malarskie o różnej tematyce, a także obiekty ceramiczne i drewniane. Składały się one z: obrazów malowanych akrylami na płótnie oraz tworzonych z masy papierowej barwionej na płótnie, rzeźb wykonanych różnymi technikami. Ponadto Biblioteka cyklicznie, w okresie świąt Bożego Narodzenia, organizuje wystawę „Anioły” przygotowywaną przez podopiecznych Stowarzyszenia. Ekspozycja składa się z aniołów wykonanych różnymi technikami – są to figurki drewniane ozdobione kwiatowymi wzorami techniką decoupage oraz kolorowe posążki z wypalanej gliny.

Współpraca pomiędzy dwoma instytucjami – Biblioteką Pedagogiczną i Stowarzyszeniem Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski w Swarzędzu – pokazuje, że istnieje ogromna potrzeba wspólnego świadczenia usług społecznych. Potencjał, jaki drzemie we współdziałaniu pozornie tak różnych placówek, wyzwala się dzięki głębokiemu zaangażowaniu pracowników obu instytucji, często wykraczającemu poza formalne obowiązki. A wszystko to w dobrej sprawie – pomocy potrzebującym.

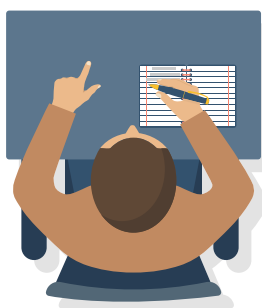
Kornelia Choryńska
Biblioteka Pedagogiczna w Poznaniu
Filia w Swarzędzu

„SZKOLENIE MA KOŁOSALNĄ PRZYSZŁOŚĆ”

PROJEKT MiGBP W NYSIE

Szkolenia to jedna z form podnoszenia kwalifikacji, które pozwalają na wprowadzenie nowych rozwiązań, ale także uatrakcyjnienie dotychczasowych działań. Dzięki dofinansowaniu z MKiDN (w ramach zadania pn. „Szkolenie ma kolosalną przyszłość”) Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Nysie zorganizowała w 2020 r. osiem szkoleń.

Większość miała charakter warsztatowy, co nie tylko uczyniło je bardziej atrakcyjnymi, ale przede wszystkim pozwoliło na aktywny udział bibliotekarzy i dało możliwości realizacji własnych pomysłów.

Dwa pierwsze szkolenia poprowadziła Wioletta Piasecka (pisarka, autorka scenariuszy teatralnych,

tekstów piosenek oraz słuchowisk radiowych). Warsztaty dotyczyły opracowania scenariusza przedstawienia teatralnego na podstawie tekstu literackiego oraz przygotowania scenografii (do tego scenariusza). Uczestnicy, pod czujnym okiem prowadzącej, po zapoznaniu się z zasadami tworzenia scenariusza

oraz scenografii opracowali w grupach własne projekty wykorzystując tekst bajki *Mała cyganczka*. W kolejnym dniu szkolenia, bibliotekarze, posiłkując się własnymi scenariuszami, zaprojektowali piękne, kolorowe scenografie. Praca wymagała kreatywności i dużego zaangażowania, którego, jak się okazało, zainteresowanym nie brakowało.

Kolejne dwa szkolenia były związane bezpośrednio z systemem bibliotecznym Prolib, w którym MiGBP w Nysie pracuje od 2018 r. Pozwoliły one na omówienie niektórych problemów, zgłoszenie własnych propozycji, a także zapoznanie się z najnowszymi rozwiązaniami wprowadzonymi w ostatnim czasie do systemu.

OSIEMOŚĆ - SPOTKANIA
BIBLIOTEKA - WYJAZDY

Następne, niezwykle interesujące i ważne dla bibliotekarzy szkolenie dotyczyło przygotowania i przeprowadzenia miejskiej gry terenowej. Prowadzący, Krzysztof Petek (pisarz, autor powieści-sensacyjno-przygodowych, podróżnik, organizator nocy tematycznych i gier terenowych), zapoznał uczestników z kwestiami związanymi z przeprowadzeniem tego typu przedsięwzięcia. Najważniejsze z nich to szeroko omówione cele gry, czas, miejsce, sztab akcji, scenariusz, ale także kwestie bezpieczeństwa uczestników, promocja imprezy, pułapki i sytuacje kryzysowe, które należy przewidzieć już w trakcie planowania gry.

Na podstawie zdobytych w pierwszym dniu informacji, bibliotekarze przystąpili do tworzenia w kilkuosobowych grupach scenariuszy gry, uwzględniając wszystkie wskazówki prowadzącego. Jak się okazało, nie było to łatwe zadanie, zwłaszcza, że każda z gier miała zostać przetestowana w terenie przez pozostałych uczestników. Każdy miał też czas na podsumowanie i własne uwagi dotyczące organizacji tego typu imprez.

Gry terenowe cieszą się w ostatnich latach dużym zainteresowaniem, dlatego w najbliższym czasie z pewnością wykorzystamy zdobyte umiejętności przygotowując taką atrakcję dla mieszkańców Nysy.

W pracy bibliotekarza często mają miejsce trudne sytuacje związane z obsługą użytkowników. Niejednokrotnie mamy do czynienia z osobami agresywnymi, wulgarnymi, trudnymi w kontaktach

która przeprowadziła kolejne szkolenie w ramach projektu. Ono również miało charakter warsztatów, co pozwoliło wszystkim uczestnikom na aktywny udział i dyskusję, a także wymianę doświadczeń.

Tytuł ostatniego szkolenia „Jak cię widzą, tak o tobie mówią – na przekór stereotypom” właściwie mówi wszystko. Stereotyp bibliotekarki – szarej myszki – jest niestety, mocno zakorzeniony w naszym społeczeństwie. Jak to zmienić pracując nad własnym wizerunkiem, opowiadała Iłona Niebał, stylistka – personal shopper, właścicielka firmy IN Style. Najważniejsze kwestie poruszane w trakcie szkolenia to jak wyposażać bibliotekarzy w narzędzia umożliwiające w praktyce pracę nad wizerunkiem wolnym od stereotypów oraz podkreślającym rzeczywisty profesjonalizm i kompetencje w zawodzie bibliotekarza.

W szkoleniach zorganizowanych w ramach projektu uczestniczyli bibliotekarze z bibliotek publicznych powiatu nyskiego. Mamy nadzieję, że staną się one inspiracją do tworzenia własnych inicjatyw i dadzą możliwości kreatywnego podejścia do pracy z użytkownikiem, oraz pozwolą na modyfikację tych form pracy, które są prowadzone w naszych bibliotekach od wielu lat.

Marzena Andruchowicz, Krystyna Tobiasz
MiGBP w Nysie

itp. O tym jak sobie radzić w takich przypadkach pracownicy bibliotek powiatowych mieli okazję podyskutować z Julitą Urbaniak (psychologiem i pedagogiem z firmy Vademecum z Wrocławia),

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

„Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury, uzyskanych z dopłat ustanowionych w grach objętych monopolem państwa, zgodnie z art. 80 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych”.

Bioteka

nowe miejsce na kulturalnej
mapie Lublina

BIBLIOTEKA - SPÓDOWISKO

Bioteka to nowe miejsce na kulturalnej mapie Lublina. Niewątpliwym atutem tej filii Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lublinie jest jej architektura, łącząca industrialną, miejską stylistykę z zielonym oddechem ogrodu. Piękne wnętrza, bogaty księgozbiór i profesjonalna obsługa sprawią, że z pewnością nie zabraknie tu czytelników. Tym bardziej, że to właśnie mieszkańcy naszego miasta mają stać się gospodarzami tego miejsca, które ma służyć ich potrzebom, pasjom i zainteresowaniom. Będą mogli nie tylko skorzystać z bogatej oferty przygotowanej przez bibliotekarzy, ale również ją kreować i tworzyć korzystając z przyjaznych przestrzeni Bioteki i pomocy jej pracowników.

Nowa siedziba filii Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lublinie mieści się w dawnej Karczmie Słupskiej. Zgodnie z założeniami jej twórców, jest przestrzenią nawiązującą do terenów zrewitalizowanego Ogrodu Saskiego. W swojej industrialnej stylistyce łączy tętniącą życiem tkankę miejską z zielonym, dającym wytchnienie, ogrodem. Mając na uwadze pragmatyczny wymiar kultury, w kierunku którego coraz częściej zwracają się zarówno twórcy, jak i organizatorzy instytucji, Bioteka będzie doskonałą przestrzenią do wspierania wielowymiarowego rozwoju mieszkańców.

Wnętrze zostało zaprojektowane w najdrobniejszych detalach. Wszystko jest doskonale prze-

myślane i nie ma tutaj miejsca na przypadkowość. Połączenie surowych materiałów, takich jak beton czy szkło, z elementami drewnianymi oraz wszechobecną zielenią tworzy harmonijną całość. Niezwykle istotny jest fakt, że Bioteka jest miejscem dostępnym dla wszystkich użytkowników, również tych z niepełnosprawnościami.

Na przestrzeni ponad 400 m² znalazły swoje miejsce zbiory Filii nr 6, która przez dziesięciolecia mieściła się przy ul. Poniatowskiego. Bogaty księgozbiór dopełniły multimedia Filii nr 27 przenie-

sionej z dzielnicy Czechów. W rezultacie Bioteka posiada ponad 35 tys. egzemplarzy książek drukowanych, audiobooków, filmów i muzyki. Część zbiorów filii dedykowana jest osobom z dysfunkcjami wzroku. Są to m.in. książki pisane alfabetem Braille'a i możliwość nagrania materiałów na specjalne urządzenia, tzw. czytaki.

Przekraczając próg biblioteki wchodzimy do galerii, w której będą prezentowane wystawy czasowe. Już w tym miejscu widoczne są dominujące w całej przestrzeni betonowe ściany oraz chrobotek – zielony porost, który przelamuje surowość wnętrza. Całości dopełnia podłoga z mikrocementu, którą zdobią ręcznie malowane grafiki. Kolejne pomieszczenia, przygotowane z myślą o użytkownikach, to przestrzeń do prowadzenia warsztatów, pokój gier i sala komputerowa. Otwierają one drogę do prowadzenia bogatej działalności, która zostanie oparta na czterech głównych filarach: dziedzictwie, animacji, edukacji i rozwoju. Punktem wyjściowym, łączącym przedstawione wartości jest literatura. Jednym z nadrzędnych celów będzie promowanie czytelnictwa wśród różnych grup wiekowych i społecznych.

BIOTEKA

Lublin, Aleje Racławickie 22
Tel. 81 710-38-73

Beata Wijatkowska
Miejska Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie

Felieton

Ukochane dziecko

Każda matka, zapytana: Mamusiu, kogo kochasz bardziej, mnie czy Kasię?" odpowie: „Oj, przecież kocham was tak samo!”. Jednak naukowcy twierdzą, że to... guzik prawda! Według nich, większość rodziców ma swoje preferowane dziecko – takie, które wzbudza w nich największą tkliwość, największą dumę i któremu są w stanie wybaczyć nieco więcej niż jego rodzeństwu. Takie zachowanie i wybiórcze faworyzowanie w moim przekonaniu jest absolutnie złe i może przynieść bardzo przykre konsekwencje, chociaż zdaję sobie sprawę, że życie wygląda różnie i pewne sytuacje wręcz wymuszają na nas nie do końca czasami odpowiednie zachowania. I o ile tego jestem pewna (jak stąd do Ameryki), że dwoje moich latorośli kocham, z ręką na sercu tak samo, o tyle moje „zawodowe dzieci” z całą pewnością – Nie!

W ciągu mojej bibliotekarskiej kariery rodzicielskiej, matkowałam wielu małościom. Rodziły się na moich oczach, dorastały, zmieniały się, przechodziły pod opiekę innych, może lepszych, a zdecydowanie młodszych matek. Ale to jedno BIBLIOTECZNE DZIECKO, które narodziło się równo 15 lat temu, kocham miłością niezmienną i nigdy w życiu nikomu Go nie oddam, bo miłość do Niego jest jedyna,

ponadczasowa i niezmienna. Na imię ma DKK, czyli DYSKUSYJNY KLUB KSIĄŻKI. Jako MATKA-MODERATORKA jestem z Niego baaaaardzo dumna! A na dodatek ta miłość nie jest ślepa, bo to „dziecko” me gorące uczucie ewidentnie odwzajemnia: tęskni, mówi „kocham”, przy czym jest niesamowicie grzeczne

BIBLIOTEKA - GŁOŚNIKO

i zdyscyplinowane. Słowem – Anio! Plusem na pewno jest fakt, że uosabia dużą klubową rodzinę, w której okazujemy sobie uczucia, mamy piękne relacje i wspiane literackie więzi. Cenimy sobie fakt, że jesteśmy najstarszym klubem w Małopolsce, pozytywnie ocenianym w ramach ogólnopolskiego projektu, a w środowisku lokalnym postrzeganym jako grupa kreująca modę na czytanie. Najważniejsze, że potrafimy się słuchać i kulturalnie ze sobą rozmawiać, no i jesteśmy otwarci na świat i ludzi. Czy taka miłość w dzisiejszych czasach nie jest piękna?

A skoro nie boimy się wyzwań... No to cóż, stało się! Wspólnymi siłami „urodziliśmy” nowe – klubowe „literackie dziecko”. Matkujemy i ojcuemy od stycznia tego roku. Sama ciąża była spokojna i w sumie krótkotrwała. W październiku rodzina DKK gościła na spotkaniu Anitę Musioł, właścicielkę Wydawnictwa Pauza, z którą prowadziliśmy cudowne rozmowy o literaturze, rynku książki, autorach i czytelnikach. Ta z pozoru luźna dyskusja dała początek „nowemu życiu”, które nazwaliśmy CZYTAMY I PISZEMY DLA PAUZY. Do odbioru tego „dziecka” szykowaliśmy się już w listopadzie czytając przedpremierowo pierwszą, projektową książkę – DAVIDA VANNA, *HALIBUT NA KSIĘŻYCU*. To literatura, która zdecydowanie odpowiada gustom ambitnych klubowiczów DKK. Rach – ciach i BLURB na okładkę gotowy! Czy sam poród był trudny? Bynajmniej, jeśli kocha się literaturę – tak jak My, to rodzic może

na wielokrotnie, na co zresztą liczymy i do czego się cały czas przygotowujemy. Wiek nie gra tutaj roli. Naszym atutem jest czytanie i kontakt z kulturą. Dla chcących sprawa ma się tak – zarówno książki, sztuki teatralne czy też inne ambitne dzieła artystyczne może stanowić znakomitą inspirację i pobudzić do twórczego myślenia. Jednak konieczne jest przy tym krytyczne myślenie, analizowanie tekstu czy obrazu w taki sposób, aby wyciągnąć z tego cały sens i istotę. Naszym dniem codziennym jest literatura i tutaj możemy nasze gniazdo.

A propos – szkoliłam się ostatnio właśnie w temacie twórczego myślenia. Podczas warsztatów online przerabialiśmy całą piramidę: zapamiętywanie,

zrozumienie, zastosowanie, analiza, tłumaczenie, tworzenie... Zapytano mnie z czym mam problem w tym schemacie? Z niczym – odpowiedziałam... i aż się przestraszyłam swoich słów. No tak, pomyślałam, że jestem okropna, zadufana i z tych... najmądrzejszych... Nic bardziej mylnego. Nie jestem taka absolutnie, no i cóż mam zrobić – nie mam trudności z żadnym z pięter tej piramidy. Zapamiętuję, rozumiem, stosuję, analizuję, tłumaczę i tworzę. Nie wiem czy skutek zawsze jest ok, ale się staram aby trzymać i poziom, i fason.

Tacy są też moi klubowicze – literacka rodzina. Z twórczym i zarazem krytycznym myśleniem nie mają problemu. Rozmówcami w literaturze, myślicy i analizujący literaturę w szerokim kontekście otaczającej nas rzeczywistości. Nasza codzienność – czytamy dużo książek i chcemy polecać te najlepsze, czyli napisane świetnym piórem i przekazujące istotne wartości. Zatem w trakcie lektury zaznaczamy cytaty, robimy notatki, a później dyskutujemy, „kłócimy się”, wymieniamy swoje poglądy i konfrontujemy gusta.... I tak już od kilkunastu lat. Wprost idealnie zgrała się tutaj idea Dyskusyjnego Klubu Książki z zamysłem Wydawnictwa w kwestii promocji literatury. Cóż, Matce Chrzestnej Anicie Musioł możemy tylko podziękować za to nowe DKK-owskie dziecko i szansę wkroczenia w nowy rozdział naszego klubowego życia oraz w kolejny obszar dobrej i ambitnej literatury. DKK Chrzanów i Wydawnictwo Pauza – jesteśmy oto równoprawnymi opiekunami, będziemy dbać i troszczyć się o Jego edukację i rozwój.

Nie znacie twórczości Davida Vanna? Nie czytaliście *Halibuta na księżycu*? Błąd! – ale do naprawienia...

Ani zimna Alaska, ani gorąca Kalifornia nie stanowią już bezpiecznej przystani dla Jima... zaobójczo szczerza opowieść o poczuciu głębokiej beznadziei, niszczącym niepokojem oraz trudnych relacjach rodzinnych i ciągłym poszukiwaniu bliskości. Jaki bilans emocjonalny przyniesie czytelnikowi konfrontacja swojego Ja z metaforycznym Halibutem?

... możecie już oto przeczytać BLURB na okładce książki... Czekajcie na kolejne, czytanie dobrą literaturę i gadajcie, gadajcie nieustannie o książkach... pamiętając, że ROZMOWA JEST PRZEDŁUŻENIEM PRZYJEMNOŚCI CZYTANIA!

Olga Nowicka
Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie

DZIEŃ ŚWIĘTEGO **WALENTEGO**, czyli popularne Walentynki

Zestawienie bibliograficzne artykułów
z czasopism z lat 2005-2020

Poniższe zestawienie bibliograficzne powstało na podstawie księgozbioru Biblioteki Pedagogicznej w Wyszku.

Artykuły z czasopism:

- Biblioteczne wyzwanie walentynkowe: Fun Friendship Month – projekt eTwinning / Aneta Szadzińska. // Biblioteka w Szkole. – 2018, nr 12, s. 23-24.
- Błyskawiczne konkursy walentynkowe / Krystyna Zielińska. // Biblioteka w Szkole. – 2013, nr 12, s. 21.
- Czy mnie kochasz?: scenariusz walentynkowego spotkania poetyckiego / Maria Iwona Milewska. // Biblioteka w Szkole. – 2005, nr 12, s. 26.
- Czy Walenty był święty?: (scenariusz 2-godzinnych zajęć pozalekcyjnych dla uczniów szkoły podstawowej) / Joanna Kraszkiewicz. // Wszystko dla Szkoły. – 2011, nr 2, s. 17-18.
- Magia kwiatów : scenariusz walentynkowy / Barbara Wanda Jachimczak. // Biblioteka w Szkole. – 2005, nr 12, s. 30-31.
- Na skrzydłach miłości: scenariusz imprezy z okazji walentyn / Marta Poniedziałek. // Biblioteka w Szkole. – 2008, nr 12, s. 26-27.
- Polubić poezję: sprawdzone pomysły na zainteresowanie uczniów poezją / Bożena Charkiewicz. // Biblioteka w Szkole. – 2020, nr 9, s. 43.
- Poskromienie złoŹnicy: scenariusz przedstawienia na motywach dramatu Williama Szekspira / Justyna Czernicka. // Biblioteka w Szkole. – 2011, nr 1, s. 24-28.
- Raj utracony: scenariusz przedstawienia / Justyna Czernicka. // Biblioteka w Szkole. – 2010, nr 1, s. 25-28.
- Randka z książką: Randka z książką w szkolnej bibliotece / Marzena Witek, Joanna Zastawna. // Biblioteka w Szkole. – 2019, nr 1, s. 43.
- Różne oblicza miłości: (walentynkowy montaż poetycko-muzyczny) / Joanna Ziętek. // Wszystko dla Szkoły. – 2008, nr 7/8, s. 22-24.
- Składanka o miłości: inscenizacja na dużą przerwę dla dużych i mniejszych / Agnieszka Olejarsz. // Biblioteka w Szkole. – 2017, nr 12, s. 40-41.
- Szkolne walentynki / Magdalena Goetz. // Głos Pedagogiczny. – 2018, nr 2, s. 54-57.
- Walentynki: krzyżówka / Marta Katarzyna Malinowska. // Poradnik Bibliotekarza. – 2016, nr 2, s. 35.
- Walentynki: scenariusz świątecznej imprezy / Małgorzata Wiśniewska-Ruszczyk. // Poradnik Bibliotekarza. – 2006, nr 1, s. 34-38.
- Walentynki: scenariusz zajęć świetlicowych / Agnieszka Gromelska. // Świetlica w Szkole. – 2010, nr 4, s. 19.
- Walentynki na wesoło – scenariusz zajęć / Agnieszka Gromelska. // Życie Szkoły. – 2013, nr 2, s. 18.
- Walentynki pod hasłem „Uwierzyć w siebie”: propozycja zajęć integracyjnych dla uczniów klasy I organizowanych we współpracy z rodzicami / Małgorzata Ješko-Doręgowska. // Życie Szkoły. – 2014, nr 2, s. 20-21.
- Walentynki w klasach I-III / Katarzyna Wizgacz. // Języki Obce w Szkole. – 2008, nr 1, s. 98-100.
- Walentynki w przedszkolu: scenariusz zajęć dla starszej grupy wiekowej / Anna Kordzińska-Grabowska. // Wychowanie w Przedszkolu. – 2016, nr 1, s. 41.
- Walentynki w przedszkolu. Scenariusz zajęć dla starszej grupy wiekowej / Anna Kordzińska-Grabowska. // Doradca Nauczyciela Przedszkola. – 2012, nr 1, s. 36.
- Walentynki z wierszami Jana Brzechwy: konkurs czytelniczy dla uczniów klasy II szkoły podstawowej / Urszula Karczewska, Iwona Peplińska. // Biblioteka w Szkole. – 2006, nr 12, s. 24-25.
- Walentynkowy magiczny słoik / Krystyna Wiśniewska. // Wychowanie w Przedszkolu. – 2019, nr 1, s. 44-46.
- Wszystkie barwy miłości: scenariusz imprezy z okazji Dnia Zakochanych (lub rocznic śmierci poetek: Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej i Małgorzaty Hillar) / Barbara Michałek. // Wszystko dla Szkoły. – 2006, nr 1, s. 15-16.
- Z okazji walentyn / Beata Fabiszak. // Życie Szkoły. – 2007, nr 2, s. 53-54.

Marta Katarzyna Malinowska
Biblioteka Pedagogiczna w Ostrołęce
Filia w Wyszku

WYKORZYSTANIE Z
WARSZTATÓW METODYCZNYCH

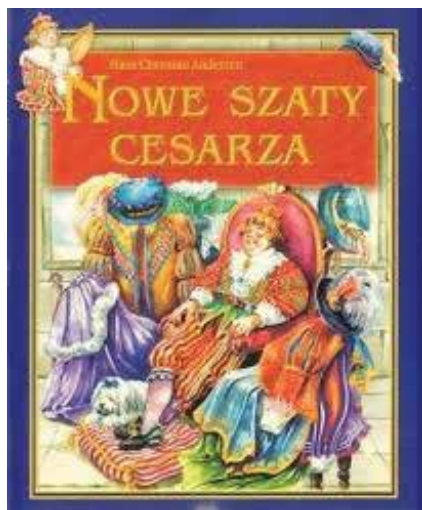

„Kłamstwo ma krótkie nogi”

Scenariusz zajęć z wykorzystaniem elementów arteterapii

Czy uczciwość popłaca? Czy kłamstwo wypowiedziane w dobrej wierze to mniejsze zło? Jak temat uczciwości rozumieją najmłodsi? Czy czasem oszukujemy, aby nie sprawić drugiej osobie przykrości?

Baśń napisana przez Hansa Christiana Andersena *Nowe szaty Cesarza* może stać się punktem wyjścia do rozmowy z dzieckiem na temat uczciwości,

a poniższy scenariusz może posłużyć jako inspiracja do poprowadzenia warsztatów z wykorzystaniem elementów arteterapii.

Cele zajęć

Cel główny:

- kształtowanie umiejętności dokonywania właściwego wyboru i mówienia prawdy,
- wywołanie wśród uczniów refleksji nad własnymi motywami działania,
- zwrócenie uwagi uczniów na najważniejsze wartości w życiu,
- uświadomienie dzieciom, co to jest uczciwość.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- podaje określenia związane z wartościami: uczciwość i kłamstwo,
- potrafi trafnie wartościować uczciwość w ocenie i sądzeniu,
- rozumie, że uczciwość to prawdomówność i poszanowanie prawdy,
- rozwija własną kreatywność i wyobraźnię.

Uczestnicy:

- grupa 17 uczniów w wieku 8-10 lat.

Czas trwania zajęć:

- 60 minut.

Metoda pracy:

- słowna: dyskusja, praca z tekstem, głośne czytanie,
- aktywizująca: zabawy integracyjne, drama.

Forma pracy:

- indywidualna,
- zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

- książka Andersen H. Ch. (2005), *Najpiękniejsze baśnie Hansa Christiana Andersena*, Warszawa, Wydaw. Świat Książki, s. 59,
- kartki A4,
- kredki,
- papier pakowy szary o wymiarach 1300x1000 mm,
- mazaki,
- kłębek wełny.

Aranżacja wnętrza:

- czytelnia biblioteki wyposażona w dywan (miejsce na krąg, zabawy ruchowe), stoliki z krzesłkami (miejsce do rysowania).

Spis załączników:

- Załącznik 1 – Formularz do informacji zwrotnej
- „Tarcza strzelecka”.

Przebieg zajęć:

➤ Prowadząca wita uczestników warsztatów i zaprasza dzieci do ćwiczenia pn. „To ja”. Uczestnicy otrzymują kartki formatu A4. Prowadząca prosi, aby dzieci zamknęły na chwilę oczy, zrobiły kilka głębokich wdechów nosem i wydechów ustami, a następnie spróbowały narysować swój portret. Po chwili następuje prezentacja prac dzieci w trakcie, której prowadząca zadaje kilka pytań np.:

- Co w sobie cenisz?
- Co jest Twoją mocną stroną?
- Co pozytywnego mówi o Tobie Twoja praca?

➤ Prowadząca prosi, aby uczestnicy przez chwilę wyobrazili sobie, że są władcami wspaniałego królestwa, aby z dumą poruszali się po sali kłaniając się, robiąc ukłony, a także pokazując swoje szaty. Po krótkim spacerze prowadząca pyta uczniów czy domyślają się, jaki jest temat spotkania.

➤ Prowadząca prezentuje baśń H. CH. Andersena *Nowe szaty Cesarza*, a następnie zadaje dzieciom kilka pytań np.:

- Czym najbardziej lubił się zajmować cesarz?
- Jaką „zaletę” miały ubiory, szyte przez oszustów?

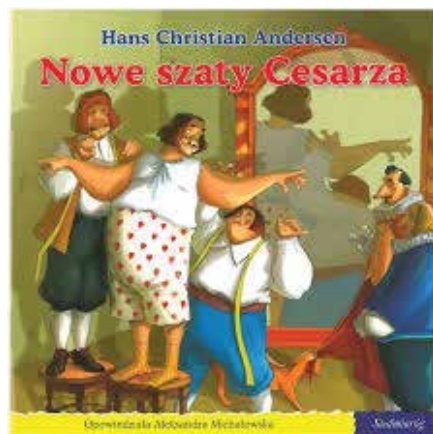
➤ Dlaczego wszyscy kłamali cesarzowi, że widzą te szaty?

➤ Kto był uczciwy i powiedział, że król jest nagi?

➤ Czy należy kłamać?

➤ Po rozmowie na temat treści opowiadania prowadząca proponuje, aby uczestnicy zastanowili się nad definicją uczciwości. Po analizie wspólnej definicji prowadząca pyta dzieci czy w codziennym życiu starają się postępować w zgodzie ze swoim własnym sumieniem.

➤ „Opowiadający kłębek” – prowadząca przygotowuje wcześniej kłębek wełny (długości około 5 m), do którego zszywaczem przymocowuje nazwy osób, zwierząt i przedmiotów występujących w bajce *Nowe szaty Cesarza*. Uczniowie siedzą w kręgu. Następnie zwinięty kłębek prowadząca przekazuje pierwszemu z uczestników warsztatów, który rozpoczyna opowiadanie historii, od momentu, gdy cesarz zrozumiał, że został oszukany przez znakomitych krawców i jest nagi. Uczeń pozwoli rozwija kłębek opowiadając historię i dociera do pierwszej karteczki z nazwą „mistrz ceremonii” i w tym momencie kończy swoją opowieść przekazując kłębek innej osobie, która kontynuuje historię i możliwie jak najszybciej stara się wbudować w nią zapisane słowo. W taki sposób kłębek wędruje przez ręce uczestników warsztatów aż zostaje rozwinięty do końca.

➤ Prowadząca zadaje uczestnikom pytania w formie tzw. pytań problemowych np.:

➤ Czy lubicie, gdy ktoś mówi prawdę? Jeżeli tak, to dlaczego?

➤ Jak się czujecie, gdy ktoś nie dotrzymuje obietnicy?

➤ Czy znacie kogoś, kto nie mówi prawdy?

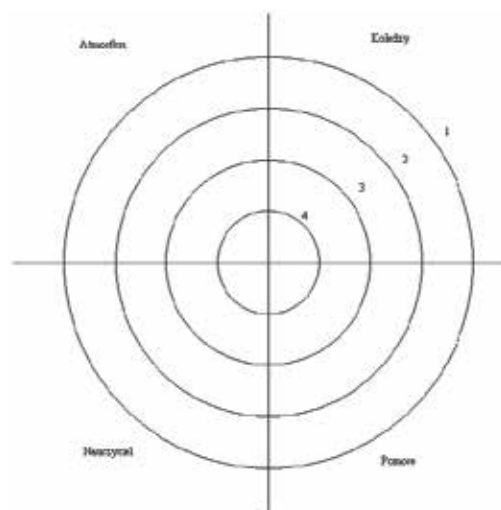

- Jak myślisz, – dlaczego niektórzy ludzie nie mówią prawdy?
- Czy chcecie, aby ludzie wam ufali, jeśli tak, to dlaczego?
- Prowadząca rozdaje uczniom kartki z narysowaną tarczą strzelecką. Zadaniem uczniów jest ocena wyszczególnionych na kartkach elementów dotyczących zajęć. Uczeń może przyznać 0, 2, 5, 7 lub 10 punktów. Następnie są one zbierane przez prowadzącą.
- Prowadząca dziękuje za warsztaty i zaprasza dzieci na ostatnie spotkanie.

Załącznik 1: Formularz do informacji zwrotnej – „Tarcza strzelecka”

Polecenie: Oceń atmosferę na zajęciach, swoje zainteresowanie warsztatem, komunikację prowadzącego oraz własny poziom energii na zajęciach stawiając znak X w odpowiednim polu.

Tarcza strzelecka

Literatura:

- Andersen H. Ch.: *Najpiękniejsze baśnie Hansa Christiana Andersena*. Warszawa: Wydaw. Świat Książki, 2005.
- Baranowska-Jojko E.: *Arteterapia dla dzieci: propozycje ćwiczeń plastycznych i pomysły na dialogi z najmłodszymi*. Gdańsk: Wydaw. Harmonia-Grupa Wydawnicza Harmonia, 2018.
- Domań R.: *Metody pedagogiki zabawy w pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym*. Lublin: Wydaw. Przedszkolak, 2003.
- Jąder M.: *Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2009.

Milena Jaszczyk

Nowa publikacja z Serii Historycznej

Regionalizm i tożsamość kulturowa.

Winiarstwo a media

Redaktorzy: Andrzej Buck, Przemysław Bartkowiak

Każda instytucja, zjawisko, wydarzenie ma swój wymiar medialny – żyje w mediach. Celem publikacji jest próba spojrzenia na tradycję i współczesność lubuskiego winiarstwa pod kątem szeroko pojmowanych mediów – od książki i prasy, poprzez radio, telewizję i wreszcie internet. Pragniemy podsumować minione trzydziestolecie, które było przełomowe także dla samych mediów i spróbować nakreślić medialny obraz lubuskiego winiarstwa, jego główne wątki i przemiany.

Zamówienia: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne SBP (<http://www.sbp.pl/sklep>; sprzedaz@sbp.pl)

cena 29,00 zł

Regionalizm i tożsamość kulturowa

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza”
ogłasza KONKURS

specjalność bibliotek REGIONALIZM

Regionalizm jest intencjonalnym, ukierunkowanym na osiągnięcie pewnych celów i zorganizowanym typem działań społecznych zmierzających do zwiększenia spójności wewnętrznej danej zbiorowości lokalnej na drodze aktywnej kooperacji jej członków. W *Manifeście bibliotek IFLA* stwierdzono, że: „biblioteki publiczne są podstawową instytucją w społeczności lokalnej gromadzącą, zabezpieczającą i promującą miejscową kulturę w całej jej różnorodności. Osiągają to w różny sposób np. przez gromadzenie zbiorów na temat lokalnej historii, organizowanie wystaw, prelekcji, publikowanie materiałów o charakterze lokalnym, realizowanie projektów dotyczących spraw lokalnych”. Wszystkie biblioteki, nie tylko publiczne, działają w konkretnych środowiskach. Realizują swoje zadania i funkcje z myślą o użytkownikach, którzy wywodzą się właśnie z konkretnych środowisk, dlatego regionalizm stale towarzyszy działaniom bibliotek.

Chcielibyśmy, żeby podzielili się Państwo swoimi doświadczeniami dotyczącymi regionalizmu, podjęli wyzwanie opisanie działań organizowanych stacjonarnie, jak i online. Do 31 marca 2021 r. czekamy na teksty (konspekty, scenariusze i relacje), które prosimy nadsyłać na adres: poradnikbibliotekarza@wp.pl. Zdjęcia mile widziane.

Najoryginalniejsze, najbardziej inspirujące pomysły na działania regionalne bibliotek zostaną uhonorowane nie tylko publikacją w „Poradniku Bibliotekarza”, ale również nagrodzone książkami Wydawnictwa Naukowego i Edukacyjnego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza”

1% dla SBP to kaPITalny wybór!

Czy warto przekazać 1% swojego podatku tam, gdzie ma szansę pracować z korzyścią dla rozwoju bibliotek i bibliotekarzy?

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich ma przywilej być w elitarnym gronie organizacji pożytku publicznego. A jest w tym gronie nieprzypadkowo – to dzięki Wam zawód bibliotekarza i działalność Stowarzyszenia są postrzegane jako szlachetna służba społeczeństwu. Oddając 1% podatku SBP macie pewność, że te środki zostaną wykorzystane na pożyteczne cele. 1% przekazany nam ma szansę wrócić do Was, pomóc w Waszej pracy!

Aby przekazać 1% podatku SBP wystarczy w rubryce 124 formularza PIT wpisać numer KRS: 00000 81477

Na stronach portalu sbp.pl będziemy informować o wpływach w ramach akcji 1%. Tam także znajdziecie informacje o sposobie wykorzystania środków i pełne sprawozdanie na ten temat.